

Mas tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo.

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 — Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu — Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XIII./STEVILKA 33

CELOVEC, DNE 17. AVGUSTA 1961

CENA 2.— SILINGA

Les v gospodarstvu

V zvezi z lesno razstavo Koroške kmetijske zbornice na letošnjem velesejmu v Celovcu objavljamo v izvlečku nekaj misli gozdarskega direktorja dipl.-ing. J. Samide o pomenu gozda in lesa v avstrijskem gospodarstvu.

Letošnja lesna razstava na Koroškem velesejmu ima za geslo „Les v avstrijskem gospodarstvu“. Zetako pri vzhodu opozori gledalca na to osnovno misel razstave 10 metrov visoka skladovnica lesa. Na ta način bi naj dobila vloga lesa v avstrijskem gospodarstvu poudarek, ki pripada lesu kot surovini. Da se je namreč les od kurjave, gradbenega in obdelovalnega materiala razvil tudi v surovino prve vrste, je danes pač splošno znano. Uvrstil se je celo med najdragocenejše surovine našega gospodarstva.

Gospodarski pomen in moč kake države presojamo na splošno po naravnih zakladih s katerimi razpolaga in po stanju njihovega izkoriščanja, kakor tudi po rodovitnosti njenih tal. Poleg gozdov in kmetijstva spadajo k najpomembnejšim naravnim zakladom rude, kovine, petrolej ter vodne sile. Posebno v sedanjem času razvoja industrijske družbe utegnejo naravni zakladi zadobiti prvenstveno vlogo, saj oni vplivajo na razvojno stopnjo ter življenjsko raven prebivalstva.

V tem pogledu ima Avstrija sorazmerno ugodno vlogo, kajti poleg raznih rudninskih naravnih zakladov kot kovinske rudnine, premog, petrolej razpolaga tudi z izdatno zalogo vodnih sil ter visoko storilnim kmetijstvom in gozdarstvom z znatno gozdno površino s sorazmerno veliko lesno zalogo, ki jo smotno izkoriščajo z vsakoletnim posekom.

Po podatkih avstrijskega lesnega popisa obsega gozdna površina skupno 3.351.912 ha, lesna zaloga na korenju znaša 471 milijonov kub. m., pri čemer odpade na vsakoletni posek 8,5 milijonov kub. m. V tej zvezi je pa treba omeniti, da je v prvih povojnih letih bil posek znatno večji ter se je gibal v višini okrog 11 milijonov kub. m. letno. Zato je treba vlogo lesa v avstrijskem gospodarstvu v tem času ocenjevati po količini dejansko posekane lesa.

Izkoriščanje vsako leto posekane količine lesa ima zelo velik vpliv na celotno avstrijsko gospodarstvo. Odločilnega pomena za oceno vrednosti gozdnih zalog je pa tudi kakovostna sestava lesnih vrst. Ni namreč vseeno, ako gre za vrste lesa, po katerih je veliko povpraševanje ali pa za take, ki jih je le težko spraviti v promet. Sestava avstrijskih lesnih zalog je v gospodarskem pogledu zelo ugodna, saj tvori 87 odstotkov avstrijskih višinskih gozdov igličasto, 13 odstotkov pa listnato drevje. Ta sestava avstrijskih gozdov tudi zelo ugodno vpliva na industrijsko izkoriščanje lesa, saj je les glavni zelo čislana surovina ter je zato stopnja uporabnega lesa zelo visoka.

Po rezultatih posekov zadnjih let je odpadlo na uporabni les 7,5 milijona kub. m. (74 odst.), na kurjavo pa 2,7 milijonov kub. m. (26 odst.).

Razpoložljivost igličastega lesa je omogočila ustanovitev številnih predelovalnih naprav in obratov. Najpomembnejša med njimi je žagarska industrija, ki danes razpolaga s 6000 žagami ter zreže letno 7,2 milijonov kub. m. okroglega lesa. Industrije papirja, celuloze, lesnih snovi in lepenke štejejo skupno 100 obratov in porabijo letno 2,7 milijonov kub. m. lesa. Rudarstvo potrebuje letno 300.000 kub. m., lesnopredelovalna industrija in obrtništvo pa 400.000 kub. m. lesa.

Delež kurjave na celotnem poseku je v zadnjih letih zelo nazadovolj, kar je zelo razveseljivo, kajti zaradi tega se je skupna vrednost celotnega posekanega lesa stalno dvigala.

Predelava lesa v polizdelke in končne izdelke ter v druge visokovredne proizvode je avstrijskemu gospodarstvu vtisnila svoj značilni pečat, kajti lesna in lesnopredelovalna industrija zavzema zelo vidno mesto v celotni industrializaciji države.

Vsakoletno posekani les skoraj v celoti, to je 95 odstotkov, predelamo doma, pač pa tako dosežene izdelke povečini izvažamo, dočim služi le neznamen del domači porabi. V trgovinsko-političnem pogledu je treba še omeniti, da gre pri izvoženih proizvodih v veliki meri za visokovredne končne izdelke kot papir, celuloza itd. Izvoz okroglega lesa pa je zelo skromen. Tako je v zadnjih letih bilo

Berlin v bodeči žici

Zapadni Berlin je minulo nedeljo bil preko noči spremenjen v velikansko mesto za žično ograjo. Vzhodnonemški radio je objavil sklep »Ljudskega parlamenta«, po katerem je bil v smislu priporočil nedavnega posvetovanja sil Varšavskega pakta uveden okoli zapadnega Berlina sistem kontrol, »kot so običajne med suverenimi državami.« Vzdolž meje so se pojavili oddelki komunistične ljudske policije, pod katerih zaščito so delavci začeli vrtati s pnevmatičnimi svedri luknje v asfalt za nosilce bodeče žice. Do zob oborožene skupine policajev in vojakov so na 13 kontrolnih mestih uvedle strogo kontrolo nad vsemi potniki. Za prehod meje je potrebna posebna izkaznica. Cestna železnica in podzemna železnica, ki sta prej vozili skozi vzhodni in zapadni del mesta, sta prenehali obratovati. Okoli 50.000 prebivalcev, ki so stanovali v vzhodnem Berlinu, a hodili vsak dan na delo v zapadni del mesta, so nenadoma izgubili službo. V nekaj urah je bilo mesto presekano na dva dela, ki ju loči vsaj na prvi pogled neprehodna meja.

V Berlinu so ukrepi komunistične vlade Vzhodne Nemčije zbudila hudo nevoljo. Na vzhodu so ljudje poskušali nekaj časa pregovoriti »ljudske policajce«, da bi jih spustili čez, toda so se končno morali umakniti pred zijačimi ustji brizostrelk. Oklopní avtomobili in tanki na vseh važnejših križiščih so nemo poučevali ljudi, da je vsak upor brezsmiseln ter da bi se samo ponovilo klanje iz leta 1953 ter grozote krvavih dni v Budimpešti leta 1956.

V Zapadnem Berlinu so pa prebivalci izvedli vrsto manifestacij, da izrazijo solidarnost s someščani v vzhodnem delu. Ljudski gnev v Vzhodni Nemčiji je zelo nara-

stel, tako da je celo zapadnonemška vlada pozvala po radiu prebivalstvo vzhodnega Berlina in »Nemške demokratske republike«, da naj miruje, ker bi vsak upor bil vnaprejš obsojen na neuspeh.

Trenutno so najbolj prizadeti zaradi novih ukrepov prebivalci vzhodnega Berlina, ki so hodili delati na Zapad, pa tudi prebivalci Vzhodne Nemčije, ki so prihajali v zapadni Berlin nakupovat vse tiste lepe in poceni reči, ki jih v »delavskem raj« v Vzhodni Nemčiji ni ali pa so tako drage, da si jih povprečen človek ne more nabaviti. Po drugi strani so pa vzhodnonemške oblasti strogo pazile, da je promet med Zapadnim Berlinom in Zapadno Nemčijo ostal nemoten ter tako vzele zapadnim silam možnost, da kaj ukrenejo. Namen te zapore Berlina je v prvi noči zajeti vedno bolj naraščajočo reko beguncev iz Vzhodne Nemčije, ki prihajajo v Zapadni Berlin in jih od tam odvažajo z letali v Zapadno Nemčijo. Kljub vsem najostrejšim ukrepom pa je v prvi noči zapore kar 800 ljudi na vsemogoče načine pobegnili. Nekateri so se ponoči splazili skozi luknje, ki so jih s škanjami zrezali v žične ograje, nekaj sto jih je priplavalo po raznih kanalih iz vzhodnega dela mesta v zapadnega, nekaj pa je uporabilo nočno kopel v reki Spree ter splavalo v svobodo. Vse to kaže, da so ukrepi komunistične vlade obupen korak, ki ne bo rodil pravega uspeha. Uspešno jim bo zadržati stare ljudi, ki ne morejo prenesti velikih naporov, toda tako dolgo, dokler ne bodo v Vzhodni Nemčiji ustvarjene vsaj primeroma znosne življenjske razmere za široke plasti prebivalstva, bodo ljudje bežali, in sicer tisti, ki so največ vredni, to je mladina.

Človeštvo šteje 3,7 milijard duš

Na Zemlji živi 3,7 milijard ljudi, med katerimi je 50,1 odstotkov moških in 49,9 odstotkov žensk, ugotavlja statistika Združenih narodov za leto 1960. Leta 1949 je bilo na Zemlji samo 2,9 milijarde prebivalcev. Ta veliki porast prebivalstva je posledica povišanja števila rojstev ter zmanjšanja smrtnih primerov. Sedaj že prideta na en smrtni slučaj dve rojstvi. Polovica svetovnega prebivalstva živi v štirih velikih državah in sicer Kitajski, Indiji, Sovjetski zvezi in Združenih državah. Rodovitnost gre od 9,5 novorojenčkov v Zapadnem Berlinu do 55 v Lagosu (Afrika) na 1000 prebivalcev. Dve tretjini prirastka prebivalstva odpadeta na Azijo. Najbolj gosto naseljena država je mimiaturna republika Monaco na francoski Rivieri, kjer pride na 1 kv. km. 15.000 prebivalcev; najredkeje naseljena pokrajina pa je Grenlandi-

ja, kjer pride 1 prebivalec na 1000 kv. km. Svetovno povprečje znaša 22 prebivalcev na kv. km. Najvišjo starost doživijo Norvežani, kjer znaša povprečje 71 let za moške in 75 let za ženske. V Gvineji, na Haitiju, na Grenlandiji in Indiji pa sme novorojenček upati samo na 30 let življenja. Ženske so v večini v Evropi, Južni Ameriki, Združenih državah in Sovjetski zvezi; v Kanadi, Avstraliji, Novi Zelandiji, Srednji Ameriki in Aziji pa prevladujejo moški. Največja mesta na svetu so Tokio (Japonska) s 8,3 milijoni prebivalcev, New York (USA) s 7,8 milijoni, Šangaj (Kitajska) 6,9 milijoni, Moskva s 5 milijoni, Peking s 4,9 milijoni, Buenos Aires (Argentina) s 3,8 milijoni, Sao Paulo (Brazilija) s 3,7 milijoni, Chicago (USA) s 3,6 milijoni in London s 3,2 milijona.

od 22–25 odstotkov, v prvih povojnih letih pa še celo več, namreč do 30 odstotkov. Ta padec ni posledica zmanjšanja izvoza lesnega gospodarstva, ampak sorazmerno večjega izvoza železarske in kemične industrije. Dejstvo, da je avstrijska zunanja trgovina pasivna ter da primanjkljaj krijemo z izkupičkom deviz iz tujskega prometa, daje lesnemu izvozu še večji pomen.

Veliki lesni izvoz je tudi bistveno pripomogel k obnovitvi avstrijskega gospodarstva.

Večkrat je slišati hude kritike zaradi prevelikega poseka ter nevarnosti zmanjšanja lesnih rezerv, ki da grozi zaradi »roparskega izkoriščanja« gozdov. K temu je reči le, da so zadosti močne sile že na delu, da to preprečijo.

Vendar bodo pa končno odločali gozdni posestniki sami, ki bodo morali priti do spoznanja, da si z uničenjem svojega gozda spodkopujejo lastni obstoj. Veliki in srednji gozdni posestniki so že zadoštno dokazali, da se držijo pravil smotnega

Dekleta, gremo na Sedlce!

Sonce nam blizu bo, blizu nebo — skoraj z rokó ga objameš lahko.

V nedeljo 20. avgusta 1961 je običajni letni izlet bivših gojenk naših gospodinj-skih šol č. č. šolskih sester iz št. Jakoba in št. Ruperta k Materi božji na visoke Sedlce.

Ker je isti dan na Sedlcih »pranganje« bo sv. maša za dekleta po pranganju (okrog 10h) Pripravlja se tudi lepa igra z nabožno vsebino, ki bo takoj po sv. maši pred cerkvico.

Tiste, ki morejo, naj se poslužijo privatnega vozila, sicer je pa sledeča možnost:

Prevoznik Sienčnik bo vozil:

iz Šmihela ob 7. uri
iz Globasnice ob 7.15
iz Dobrle vesi ob 7.30

Iz Celovca pelje poštni omnibus ob 7.10 h izpred kolodvora do gostilne Trkl pod Sedlcami. Tudi nazaj je dobra zveza z poštnim avtobusom, da ste do večernih vlakov lahko že v Celovcu.

Na veselo svidenje kliče odbor

»Zveze absolventk«.

— KRATKE VESTI —

Umrli je papeški nuncij nadškof Dellepiane na Dunaju, v 73. letu starosti, po kratki a težki bolezni. Bil je več deset let papeški predstavnik v Belgijskem Kongu, od leta 1948 pa predstavnik Vatikana v Avstriji. Večkrat je sprejel tudi odposlanca koroških Slovencev. Avstrijska vlada je uradno izrazila sožalje. Posmrtno ostanke bodo na pokojnikovo željo prepeljali v njegovo rojstno mesto Genova, kjer jih bodo položili k večnemu počitku.

Novi državni tajnik v Vatikanu je postal kardinal Amleto Cicognani, dolgoletni apostolski delegat v Združenih državah. Kljub svojim 78 letom je novi »zunanji minister Vatikana« in najožji papežev sodelavec pri dobrem zdravju. Slovi kot globok poznavalec vprašanj vzhodne Cerkve, saj je pred imenovanjem za državnega tajnika bil predstojnik sv. kongregacije (vatikanskega ministrstva) za vzhodno Cerkev. Je tudi izvrsten govornik. Njegovih 3000 govorov, ki jih je imel v svojem nad 20-letnem bivanju v Združ. državah, je izšlo v knjigi.

gospodarjenja na dolgi rok, v kolikor se pa to pri nekaterih malih gozdnih posestnikih še ni zgodilo, jim bo pa treba do tega spoznanja pomagati z ustreznimi agrarno političnimi ukrepi.

V tej zvezi je treba omeniti še nekaj že izvedenih ukrepov, ki dajejo upanje na še lepši razvoj avstrijskega gozdarstva. Veliko dejanje je brez dvoma bil popis gozdov, ki je ustvaril podlago za bodočo gozdarsko politiko. Ta popis je treba obnavljati in dopolnjevati s tekočimi gozdnimi inventurami, da bo tako ohranjen točen pregled dejanskega stanja gozdov. Parlamentu je bil predložen prečiščeni osnutek novega gozdnega zakona, kateremu bo nato sledil še pravilnik o izkoriščanju gozdov. Tako bo ustvarjen potreben okvir za smotni razvoj gozdnega gospodarstva. Kot stojita gozd in njegova gospodarska uporaba v tesni notranji zvezi, tako je celotno lesno gospodarstvo tesno povezano z državnim gospodarstvom kot celoto.

Politični teden

Po svetu . . .

Ves svet gleda na Berlin

Ukrepi komunistične vzhodnonemške vlade v Berlinu so napetost zadnjih tednov v zvezi z bivšo nemško prestolnico še povečali in izzvali naravnost mrzlično diplomatsko delavnost, predvsem na Vzhodu.

Sovjetski ministrski predsednik Hruščev je s svojo zahtevo po podpisu mirovne pogodbe z Nemčijo še letos ter grožnja, da bo — ako glede tega ne pride do sporazuma z zapadnimi silami, Sovjetska zveza sklenila separatno pogodbo z Vzhodno Nemčijo ter samolastno spremenila Berlin v »svobodno mesto«, očitno naletel na večji odpor in manjši strah na Zapadu, kot je morda računal.

Ameriška vlada je na njegove grožnje odgovorila s povečanjem izdatkov za oboroževanje ter pripravami za vpoklic rezervistov, kar praktično pomeni pripravljenost na oboroženi konflikt. Na grožnje iz Moskve o »uničevalni atomski vojni«, ki da grozi, je ameriški predsednik Kennedy odgovoril, da Združene države te vojne ne bodo nikdar začele, če jo bo pa kdo drugi, bodo pa vrnilo miho za drago. Velika Britanija pa je minuli teden izvedla sklep, ki pomeni prelomnico njene politike zadnjih 200 let. Zaprošila je namreč za sprejem v Evropsko gospodarsko skupnost »šestorice« (Francija, Zapadna Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg). Pogajanja so že v teku in še to dejstvo pomeni ojačitev Evrope tostran zavese. Najhuje pa je sedanja napetost prizadela Nemce, in sicer predvsem Vzhodno Nemčijo. Vzroka sta dva in povsem razumljiva: prebivalci Vzhodne Nemčije se boje, da utegne s sklepom separatne mirovne pogodbe med Sovjetsko zvezo in Vzhodno Nemčijo biti zaloputnjeno edino okno v svobodni svet — Berlin, in — kar pa je še huje — v primeru oboroženega konflikta bi Nemčija zopet postala bojišče in sicer glavno, najprej v vojni s takozvanim »običajnim orožjem«, ki bi se pa mogla prej ali slej kljub vsem nasprotnim izjavam z Vzhoda in Zapada spremeniti v atomsko. Izkušnja namreč kaže, da se ve kako se vojna začne, nikdar pa kako se bo končala, najmanj pa vedo to tisti, ki jo začnejo. To so morali izkusiti ne le vojaški dilemtanti kot nemški cesar Viljem II. in Hitler, ampak tudi eden izmed najgenialnejših vojskovodij vseh časov, Napoleon.

Če ne gre zgrda, zna tudi zlepa . . .

Vse kaže, da poskuša sedaj Hruščev s širokopotezno diplomatsko akcijo doseči to, kar mu z grožnjami ni uspelo. Indijskemu predsedniku Nehruju — najuglednejšemu neutralistu — je pisal 14 strani dolgo pismo, kjer mu podrobno opisuje svoje predloge glede nemškega vprašanja in z njim povezane berlinske afere. Prav tako poveča veliko pozornost diplomatom zapadnih sil. Na sprejemu, ki ga je minuli petek pridelil na čast romunskemu ministrskemu predsedniku Gheorghiu Deju v Kremlju, je Hruščev dvakrat poklical na stran britanskega, francoskega in kanadskega veleposlanika ter jih prepričeval, da zaradi »Berlina, ki šteje samo 2 milijona prebivalcev ne kaže začeti vojne, v kateri bi utegnili umreti več sto milijonov ljudi«. Pohvalil je generala De Gaulle in britanskega ministrskega predsednika Mc Millana, pa celo ameriškega predsednika Kennedyja, da so vendar ljudje »z zdravo pametjo«. Cel Adenauerja se je spomnil, kajti sovjetski poslanik v Bonnu je po dolgem presledku zopet zaprosil za razgovor z Adenauerjem.

Izgleda, da je Hruščev ujetnik zanke, ki si jo je sam nastavil, ko je slovesno naznanil svoj »program« do konca tega leta. Sedaj ne more nazaj, ve pa, da je nevarno iti naprej.

Na zapadu so ohranili hladno kri. Ameriška vlada je sicer pripravila vse potrebno za mobilizacijo, noče pa poslati v Evropo novih vojakov, ker bi to izzvalo ojačanje sovjetskih čet v Vzhodni Evropi, ki so dobile novega poveljnika, v zadnji vojni izkušnega maršala Konjeva, o katerem se v zadnjih letih ni nič slišalo, kajti postal je preveč priljubljen med ljudstvom, kar pa strankarskim funkcionarjem ni všeč.

Potem, ko je sovjetska vlada naznanila, da ne bo izvedla napovedanega zmanjšanja svojih oboroženih sil, je sedaj ameriška vlada zadržala v službi 26.000 mornariških

častnikov in podčastnikov in vojakov, ki bi morali te dni iti v civil.

Kazno je, da sicer nihče ne namerava začeti vojne, a vendar računajo s tem, da utegne izbruhniti in se za ta primer na obeh straneh pripravljajo.

V jeseni bodo diplomati potovali

Letošnja jesen bo za diplomate precej naporna in razgibana. Na vzhodu je napovedan sestanek zunanjih ministrov Varšavskega pakta, na katerem bodo izdelali osnutek nemške mirovne pogodbe. Slišati je, da med komunističnimi bratci samimi niso mnenja povsem edina o konkretnih določbah, posebno na gospodarskem polju. Vzhodni Nemci namreč le s težavo prena-

. . . in pri nas v Avstriji

Oberhammer na počitnice za vedno . . .

Kljub počitnicam je bilo notranjepolitično življenje minuli teden zelo razgibano. Namesto »kuloarske« po slovensko (hodniške) politike po dunajskem parlamentu, ministrstvih in strankarskih tajništvih so se pletle niti med različnimi letovškimi kraji, kjer ministri uživajo svoje več ali manj zaslužene dopuste. Te niti so se zadrževale okoli vratu načelnika tirolske OeVP Oberhammerja, poleg Gschnitzerja najbolj merodajnega politika glede Južne Tirolske.

Oberhammerjev položaj je postal zelo težak istočasno z zagato, v katero je zašla avstrijska zunanja politika glede Južne Tirolske po valu dinamičnih atentatov, ki so jih teroristi izvedli na Južnem Tirolskem. Oberhammer je pa zadevo še poslabšal z različnimi nepredvidnimi izjavami tujim novinarjem, v katerih je izražal simpatije »borcem za svobodo« na Južnem Tirolskem ter zahteval »samoodločbo« za Južne Tirolce, kar Italijani tolmačijo kot odcepitev Južne Tirolske od Italije. Oberhammer je svoje izjave sicer zanikal, ameriška poročevalska agencija, ki ji jih je bil podal, pa je vztrajala pri svojem. Zunanji minister Kreisky se je postavil na Oberhammerjevo stran ter izjavil, da mu verjame. Kljub temu so pa celo v socialistični stranki prevladali krogi, ki jim — podobno kot nekaterim v OeVP — preseda sedanji brezizgledni kurz avstrijske južnotirolske politike. Minuli teden je — med tem, ko je bil zunanji minister Kreisky na dopustu na Švedskem — glasilo SPOe »Arbeiterzeitung«, prineslo uvodnik z naslovom »Konec z Oberhammerjem« ter zahtevalo njegov odstop.

Kaj bo s Kreiskim?

OeVP je na to takoj reagirala na način, kot ga SPOe najbrž ni pričakovala. Oberhammer je namreč obdolžil socialiste, da hočejo menjati sedanjo smer zunanje politike glede Južne Tirolske — ali skratka pustiti Južne Tirolce na cedilu — ter v znak protesta ponudil svoj odstop, češ da pri takem početju ne mara biti zraven. Oberhammerjeva lastna stranka OeVP je s presenetljivo naglico njegov odstop sprejela, kar kaže, da ni bil tako zelo prostovoljen, kot je na zunaj izgledalo, istočasno pa je övpjevsko časopisje postavilo zahtevo »Če konec z Oberhammerjem, potem tudi konec s Kreiskym«, posebno ko se je Kreisky celo s svojega letovišča ponujal, da se

šajo žrtve, ki jih morajo doprinašati za »skupni blagor socialističnega tabora«, a na račun lastnega življenjskega standarda. Čeprav je ta mnogo nižji kot na Zapadu, pa je še vedno mnogo višji kot v Sovjetski zvezi in drugih satelitskih državah.

Na Zapadu se pa tudi pripravljajo na posvetovanja v okviru Atlantskega pakta kako nastopiti proti morebitnim sovjetskim oboroženim grožnjam, ki še utegnejo priti, posebno v zvezi z Berlinom. Poleg tega si na zapadu še niso edini glede skupnega stališča na morebitnem novem »vrhunskem sestanku« (ob udeležbi Sovjetske zveze), ako utegne do tega priti. Kljub rožljanju z orožjem na obeh straneh in bodeči žici v Berlinu pa se zaenkrat še ni bati hujšega, kar kaže mir britanskega ministrskega predsednika Mc Millana, ki je »po temeljitem študiju« poročil iz Berlina odšel za praznike na deželo — ribe lovit.

v zadnjem trenutku ponovno postavi za Oberhammerja.

Zadrega pri socialistih ni majhna, kajti ne gre zgolj za osebo dr. Kreiskega, ki je podpredsednik SPOe in uradni »prestonaslednik« dr. Pittermanna, temveč je v zraku tudi samo zunanje ministrstvo. Kreiskemu poleg južnotirolskega neuspeha očitajo tudi zavoženo gospodarsko politiko glede EFTA in EWG, kar se je najbolj očitno pokazalo sedaj, ko je ustanoviteljica in glavna članica EFTA Velika Britanija, sklenila, da vstopi v EWG (Skupno evropsko tržišče). Tako iz prestižnih kot tudi iz stvarnih razlogov bo pa, kot vse kaže, SPOe bolj solidarna z dr. Kreiskym kot je bila OeVP z dr. Oberhammerjem.

Spor med obema koalicijskima partnerjema postaja vedno globlji in tudi ta vozle bo prej ali slej razvozljen, če ne prej pa na prihodnjih državnozborskih volitvah.

Kmetje zopet potegnili kratko

Finančni minister dr. Klaus pa še do slej ni mogel dokončno urediti novega državnega proračuna, ki je v glavnih črtah že gotov. Potem, ko je dosegel v bistvenih točkah sporazum s socialisti, pa postaja odpor v lastnih vrstah, in sicer predvsem v kmečkih krogih vedno močnejši. Novi proračun bo predvidoma za pet milijard šilingov višji od prejšnjega, toda v njem ne bo niti groša več za kmete, se pritožuje osrednje vodstvo Bauernbunda. Predsednik Wallner je napovedal — po vzoru francoskih kmetov — protestne pohode na Dunaj, ako ne bo vlada ugodila vsaj nekaterim najbolj nujnim kmečkim zahtevam. Grožnje z demonstracijami zbujajo neprijetne spomine na velike kmečke pohode na Dunaj iz leta 1932. Kmetje se pritožujejo, da je drugim stanovom, kot delavcem, nameščencem, uradnikom itd, samo treba zahtevati, pa že dobijo, kar hočejo, dočim kmetom vlada vedno figo pokaže. Glavne zahteve so 300 milijonov šil, za »zeleni načrt« za pospeševanje kmečke kmetijske proizvodnje, nadaljnjih 75 milijonov za podporo proizvodnje sira ter poceni državne investicijske kredite za modernizacijo kmetijskih obratov. Ker se v več deželah, med njimi tudi na Koroškem, bližajo volitve v Kmetijske zbornice in se pojavljajo razne skupine nezadovoljnežev s težnjami po odcepitvi, si vlada ne bo mogla tako trdovratno tiščati ušesa pred zahtevami kmetov.

SLOVENC

doma in po svetu

Triglavski narodni park ustanovljen

S posebnim sklepom slovenskega parlamenta je bila Dolina sedmerih jezer v Triglavskem pogorju proglašena za narodni park. Vsi prijatelji naravnih lepot tega edinstvenega koščka slovenske zemlje, ki mu ni primere drugod, so ta korak pozdravili z navdušenjem. Triglavski narodni park je glede rastlinstva celo bogatejši od švicarskih narodnih parkov. Postavitev pod naravno zaščito pomeni, da bo izključen sleherni poseg v naravno stanje, prav tako tudi lov in ribolov.

Bojan Štih — ravnatelj ljubljanske Drame

Za novega ravnatelja Drame Slovenskega narodnega gledališča v Ljubljani je bil izbran publicist Bojan Štih, dosedanji direktor filmske družbe »Triglav«. Štih spada v generacijo mlajših kulturnih delavcev, ki je sicer politično »pravovern«, pa si je vendar včasih v kulturnih zadevah privoščil svoje mnenje, zaradi česar je celo zašel v težave, a se je vendar zmazal.

Dosedanji direktor Slavko Jan je pa postal rektor Akademije za igralsko umetnost v Ljubljani. Njegovo delo v Drami je v zadnjem času bilo predmet precej ostre kritike.

Slovenske noše na kanadski slavnosti

V slavnosti povorki skozi ulice Toronta ob državnem prazniku Kanade je bila tudi skupina slovenskih narodnih noš. V okviru televizijske oddaje Okoli po svetu v Torontu, pa je govoril slovenski časnikar Vladimir Mauko o Sloveniji.

Novi slovenski univerzitetni profesor v USA

Dr. Jože Planinšič, ki je dokončal pravno fakulteto v Ljubljani ter doktoriral iz političnih ved na univerzi v Rimu, je po preselitvi v Ameriko dovršil še podiplomske študije na univerzi v Čikagu. V jeseni začel predavati politične vede in rušično na katoliški univerzi Duquesne v Pittsburghu.

Slovenska poroka v Clevelandu

V cerkvi sv. Vida slovenske župnije v Clevelandu sta sklenila življenjsko zvezo dr. Milan Pavlovčič in gosposodična Barba Hren. Nevesta je hči predvojnega župana na Vrhniki, ženin pa je po rodu Ljubljančan. V Clevelandu vodi sedaj slovensko radijsko uro. Pred dvema letoma se je dalj časa mudil na Koroškem . . .

Še o carinikih

V ljubljanskem dnevniku »DELO«, ki je uradno »glasilo Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije«, neka 70-letna ameriška Slovenka, ki je po 40 letih bivanja v tujini prišla na obisk v svoj rodni kraj, opisuje srečanje s cariniki na obmejni postaji Kozina v bližini Trsta, ko se je dva dni po prihodu v Jugoslavijo spet namenila preko meje na kratek obisk k sorodnikom v Trstu:

Carinski organi, ki so službovali v Kozini 1. junija, so mi pojasnili, da mi to pot ni treba prijavljati denarja, ki ga nosim s seboj, temveč naj le pokažem vstopno prijavo. Da bi prijavo poiskala, sem odprla svojo torbico, v kateri sem nosila ves svoj denar, tistih 55 dolarjev, ki jih še nisem utegnila razdeliti tistim, katerim so bili namenjeni, poleg tega pa še 30.000 din gotovine, katere mi je na nesrečo dan prej izročil moj nečak, da bom imela za drobne izdatke, ker prvi dan bivanja v Sloveniji še nisem utegnila zamenjati dolarjev. Seveda so carinski organi postali takoj pozorni na denar in mi odvzeli vse, kar je bilo več od prijavljenih 200 dolarjev.

No, izgubila sem zaradi svoje nevednosti precejšnjo vsoto, čeprav trdim, da denarja nisem imela namena utajiti in da je prišlo tako le zaradi nepoučenosti in po nesreči. Toda to razumem in pripravljena sem nositi škodo, ne da bi se čez koga pritoževala. Če bom še kdaj potovala, bom že bolje vedela. Hudo pa mi je in tega ne bom mogla nikoli pozabiti, da so bili carinski uslužbenci tako neprijazni in so vsa moja pojasnila tako grobo zavračali, da sem se počutila kot navadna »švercarka«, med tem, ko me je bilo vse življenje sram najmanjše nepoštenosti. Da pa je bila mera polna, me je uslužbenka odvedla v sosedno sobo in me še telesno preiskala. To me je zadelo tako hudo, da mi je od sramu postajalo slabo in mislila sem, da se bom zgrudila. Nikdar nisem mislila, da bom morala kaj takega doživeti na svojo starost, in to prav v svoji rojstni domovini!

Saj nimam več besed. Mislim pa, da bo marsikdo lahko razumel moje občutke in razočaranje, razen morda tistih neprijaznih carinskih uslužbencev na postaji Kozina.

Josefina Gerlica,
Ljubljana.

Kmetijska šola v Tinjah

bo v začetku novembra 1961 začela s poukom, ki traja do konca marca 1962.

Starše prosimo, da dobro premislijo, kam bodo poslali sina, da si pridobi gospodarsko izobrazbo. V Tinjah si pridobi, če hoče, poleg gospodarske izobrazbe še umsko-srčno izobrazbo.

Ti fant pa, ne zamudi zadnje prilike, da si pridobiš še najnujnejše znanje za življenje!

Prijavo ali pa vprašanja naslovite na:
Kmetijsko šolo v Tinjah —
B. Bildungshof, Tainach.

Vodstvo Kmetijske šole v Tinjah

Na Sedlcah svetišče stoji

(Za 10-letnico romarske cerkvice v senci Košute)

Prihodnjo nedeljo, dne 20. avgusta, bomo praznovali prvi jubilej romarske cerkvice na Sedlcah nad Selami, pod mogočno Košuto, in sicer njeno 10-letnico. Doslej so v ljubki leseni cerkvi na mali jasi sredi šumečih smrekovih gozdov darovali 220 svetih maš, podeljenih je bilo 5000 sv. obhajil, romarjev pa je bilo skupno že nad 20.000. Med njimi so bili verni Korošci, pa tudi tujci iz daljnega sveta. Prihodnjo nedeljo bo na Sedlcah pranganje. Med drugim bo maševal tudi nek poljski duhovnik, ki je med vojno trpel v koncentracijskem taborišču Dachau. Izpod peresa č. g. Alojzija Vautija, župnika Selskega, je naslednji sestavek o zgodovini nastanka romarske cerkvice na Sedlcah.

Sedlce so malo sedlo v gozdu nad Sajdo, prelazom med Selami in Obirskim.

Poletje pred 100 leti, leta 1853., se že umika rani jeseni. Po gozdovih in goličavah nad Meležnikovo kmetijo se pase čreda ovac. Zvonec ovna — vodnika pozvanja pri vsakem gibu živali. Tam spodaj na Kališču ali pri Kvadniku imajo kosce.

Pastirček, devetletni Meležnikov Urhej, pa ni nič kaj vesel. Sam brez družine mora pasti. Strgane platnene hlačke mu opletajo po nogah in groba hodna srajca tudi kaže na rokavih precejšnje luknje. Fantek je lačen. V platneni torbici preko ramen ima še nekaj skorjic in drobtin ovsenega kruha. Boren je ta kruh, drobi se in dosti res je v njem. Nič drugega ni dobil s seboj na pašo. Oče se briga le za gospodarstvo, mati pa ga nič ne mara. Sestra Lona mu večkrat pripoveduje, da so prej imeli drugo mater. Tam v Kortah pri Smrtniku da je bila doma in je po poroki prišla sem na Sajdo k Meležniku k očetu. Dobra je bila in rada je imela otroke: Lono in Tevžeja in Tinčaja. Tudi še dve sestri, Burgico in Lenčko, je Urhej imel, pa sta že umrli in sta zdaj v nebesih. Pa tudi mama je umrla in šla k njima v nebesa. Takrat je Urhej bil še čisto majhen. Zato čisto nič ne ve, kakšna je bila mama. Oče so potem dobili drugo mamo. Iz Borovelj je prišla, pa Urheja nima nič rada; pa tudi nad Lono in bratom se samo krega. O zakaj ni vendar prva mama ostala pri njih! Kako rad bi jo imel in dobro bi mu bilo pri njej...

V take misli zatopljen Urhej ne opazi, da sonce na zapadu že tone za Grlovec. Hlad ga vzdrami in opomni, da se bliža mrak in bo treba gnati domov. Odpravi se, da zavrne ovce, ki so se medtem že precej oddaljile. Brzih nog hiti tja na rob, kjer se stikata selska in obirska stran. Nenadoma mu zastane korak. Malo nad njim stoji čudovita postava: vitka, mlada, belo oblečena žena; njene mile oči so sočutno obrnjene nanj. Roke drži prekrižane na prsih, nato jih razprostire in govori: »Fantek, tebe čaka še huda bolezen. Pa spomni se takrat name in me kliči na pomoč!« Roki dvigne, kot da ga jemlje pod svoje varstvo. Urhej strmi v čudovito ženo. A še preden more izgovoriti besedo, prikazen nenadoma izgine.

Tisti večer je Urhej izredno zamišljen. Ko ga sestra Lona vpraša, kaj mu je, jo potegne za seboj v samotni kotiček in ji po tistem pove na uho: »Lonej, našo prejšnjo mamo sem videl!« Začudena sestra ga vprašuje, Urhej ji pa vse pripoveduje. Sestra, 12 let starejša od njega, premišljuje nekaj časa, potem pa objame Urheja in ga stisne k sebi: »Urhej, to ni bila naša rajna mama, bila je nebeška mati Marija! Srečen si, Marijo si videl!«

Minilo je nekaj tednov. Hladna jesen priganja gorjance, naj kmalu spravijo zadnje pridelke, naj se oskrbijo s steljo. Tudi Meležnikovi imajo dela čez glavo. Urhej pa ne pomaga, tudi pase ne. Ne more. Leži bolan. Sam leži. Drugi nimajo časa brigati se zanj, le sestra Lona zdaj pa zdaj prihiti pogledat k njemu. Bo že boljši, pravijo domači. Urheju pa le ni bolje, ampak dan za dnem huje. Tako ga tišči v grlu, da ponoči komaj diha. Jesti ne more nič, od slabosti se komaj more obrniti v postelji. Lice mu blede, oči postajajo kar motne. »Umr! bom«, šepče Loni, ki čuje ponoči ob njem. »Urhej, kaj pa ti je Marija na Sedlcah povedala? Vidiš, zdaj ti je res hudo, zdaj jo kliči na pomoč! Pomagala ti bo!« Blažen smehlja se komaj vidno prikaže na njegovih ustnicah, oči zažive, težko, a zaupno šepče za Lono: »Marija, pomagaj! Marija pomagaj!« Zadremlje. A še spečega sliši Lona šepetati: »Marija, pomagaj!«

Zjutraj je Urhej vstal. Bil je popolnoma zdrav: Marija je čudovito pomagala.

Taka je zgodba o Marijini prikazni na Sedlcah, kakor jo vedo povedati stari ljudje. V župnijskih zapiskih pa o tem dogodku ni nič zapisanega.

Na kraju, kjer je Urhej videl lepo gospo, so Meležnikovi postavili lesen križ v zahvalo za naglo ozdravljenje. Preprosta slika na deščici je spominjala na nekdanjo prikazen. Meležnikovi in sosedje so radi obiskovali ta kraj in se v raznih stiskah obračali k Mariji za pomoč. In ne zaman.

Leta so minevala. Križ je trohnel in tablico sta razjedala dež in sneg. Leta 1939 je na Sajdi razsajala otroška bolezen. Spomin na nekdanjo Marijino pomoč je spet za-

Prva božja daritev na Sedlcah pred 10 leti

živel. Namesto strohnelega križa se je dvignilo malo lično znamenje s kipom Marije, delivke milosti. Častilci Marijini so stene prenatrpali z raznimi podobami in tablicami. Ob blagoslovitvi tega novega znamenja je bilo navzočih okoli 400 ljudi. Romanje na Sedlcah je naraščalo. Maja je tam vsak dan precej ljudi opravljalo šmarnično pobožnost, v nedeljah in praznikih popoldne pa so pri-

Ljubezen med metulji

Ena največjih znanstvenih zagonetk je pojav, da samice nekaterih več in metuljev privabijo samce iz velikih daljav. Pri poskusih so na primer dognali, da samice kitajske sviloprejke pritegnejo samce celo iz razdalj do enajst kilometrov. Ker se je izkazalo, da samice tedaj, če jih vtaknejo pod nepropustno stekleno posodo, nimajo nobenega učinka na samce, čeprav so ti le nekaj decimetrov vstran, so biologi skleпали, da samce privlači duh neke snovi, ki mora biti silno močan in tako specifičen, da pritegne le samce dotične vrste. Pred kratkim se je znanstvenikom posrečilo najti to snov, in sicer na sviloprejkah. Šlo je za množično znanstveno delo, katerega so opravili biologi na znanem Zavodu za biokemijo »Max Planck« v Münchenu pod vodstvom Nobelovega nagrajenca, biologa Adolfa Butenlanda.

Iz Japonske in Kitajske so uvozili nič manj kot en milijon zabubljenih sviloprejk. Bube so odprli in najprej ločili 310 tisoč samic od samcev. Nato so skrbno vsaki izrezali neznatno majhne dišavne žleze in še to snov razdelili na odseke. Po vznemirje-

nosti samcev, ki so jih opazovali, so sodili, v katerih delih žleze je skrita skrivnostna privlačna snov. Končno se je posrečilo izolirati, kar so iskali. Bila je to rumenkasta, maščobna snov z lahkim duhom po usnju, kemično pa formula C16-H30-O, kar je nek alkohol. Milijon bub je dalo skupaj samo 1,6 miligrama te snovi.

Novo odkritje utegne biti pomembno za kmetijstvo, in sicer za boj proti škodljivim žuželkam. Večina več in odraslem stanju sicer ni škodljiva, toda pri mnogih vrstah njihove ličinke uničujejo poljske rastline in drevesa. Dosedanja uničevalna sredstva ali »insekticidi« uničujejo škodljivce in obenem tudi koristne žuželke. Če pa se bo posrečilo izolirati in sintetično izdelovati neodoljive spolne dišave te ali one vrste žuželk, bo moč privabiti, ujeti in uničiti samce brez škode za druge, koristne žuželke. S tem bi bilo onemogočeno, ali vsaj močno omejeno razmnoževanje škodljivih vrst žuželk, ne da bi same mogle razviti odpornost proti uničevalnemu sredstvu, kakor se je na primer zgodilo z znanim sredstvom DDT.

FRAN ERJAVEC:

323

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

V takem »redu« je bilo važno mesto odkazano tudi duhovščini, ki jo je skušal povsod neomajno vladajoči jožefinistični duh seveda izrabljati za svoje reakcionarne namene in je zato v Avstriji kakor tudi v Angliji, Prusiji in Rusiji še nadalje tudi Cerkev trdno držal v tesni odvisnosti od absolutistične države.

Za zagotovitev takega trajnega miru in ohranitve take zakonitosti pa seveda niso zadostovali zgolj zaključki dunajskega kongresa, temveč je bilo treba tudi sredstva, ki bi vse to učinkovito varovali. Ta potreba se je lepo skladala tudi z mesijanskimi težnjami ruskega carja, ki je želel veljati pri evropskih narodih za nekakega njihovega zaščitnika in rešitelja izpod Napoleonovega jarma. Njega je neka jako znana in vplivna tedanja ruska mistikinja opominjala, da se je treba zahvaliti tudi Bogu za izkazano pomoč. Car sam je postal po drugem zavzetju Pariza prepričan o pravi milosti božji, da se je zaveznikom posrečilo dokončno uničiti revolucionarnega zmaja. O tem je z lahkoto prepričan še avstrijskega cesarja in pruskega kralja in tako je prišlo dne 26. IX. 1815 do podpisa še druge pogodbe. V njej so se cesar Franc I., car Aleksander I. in kralj Friderik Viljem III. najprej zahvaljevali nebeški Previdnosti za izkazane dobrote, nato pa v 3 členih v smislu vzvišenih nauk, ki jih »učí vera Boga-Odrešenika«, slovesno izjavili, da se bodo glede uprave svojih držav in političnih odnosov do drugih vlad ravnali zgolj po zapovedih »svete vere, prepisih pravičnosti, ljubezni do bližnjega in miroljubnosti... Po besedah sv. pisma, ki zapoveduje vsem ljudem, da se smatrajo za brate med seboj, ostanejo tudi vsi trije vladarji-podpisniki združeni z vezmi resničnega, neločljivega bratstva in... si bodo v vseh prilikah in povsod nudili medsebojno pomoč ter podporo, da se bodo smatrali naspoti svojim podložnikom in armadam kot očetje svojih družin, ki jih bodo vodili v

istem duhu bratstva, s katerim so prežeti sami za zaščito vere, miru in pravičnosti... (in da) se zavezniški trije vladarji smatrajo zgolj za pooblaščenca Previdnosti, da vladajo tri veje iste družine, to je: Avstrijo, Prusijo in Rusijo... (in) priporočajo torej svojim ljudstvom..., da se vsak dan bolj utrjujejo v načelih in v izpolnjevanju dolžnosti, ki jih je božji Odrešenik učil... — Končno so vse države, ki so voljne »slovesno priznati ta sveta načela«, vabili, naj se pridružijo tej »Sveti aliansi«.

Ta čudna in po svojem značaju edinstvena pogodba novega veka, mešanica meglenega sanjaštva, romantične vernosti in reakcionarne miselnosti, je »v imenu presvete in neločljive Trojice« povezovala katoliškega cesarja, pravoslavnega carja in protestantske kralje. Objavljena je bila šele naslednje leto in je mnoge navdajala celo z velikimi upi (n. pr. samega Goetheja). Car jo je ukazal proslavljati po vseh ruskih cerkvah kot pravo zmagoslavje vere; ko jo je pa poslal še v Rim papežu s prošnjo za odobritev, jo je ta mezušno zavrnil. Večina drugih povabljenih držav ji je v čisto neobvezni obliki sicer izjavljala svojo naklonjenost, a Anglija je trdno vztrajala le na četverni zvezni pogodbi ter na vzdrževanju mednarodnega ravnotežja sil, dočim Sveti aliansi ni zapuala in jo je smatrala za goli nesmisel. Metternich je aliansi pozneje sam priznaval le »vrednost in pomen v verski plašč ogrinjenih človekoljubnih teženj«, dočim so gledali svobodoumni duhovi v njej le prispevobno reakcije¹⁰. Car jo je bil zamislil kot nekako zvezo narodov, a cesar Franc I. in Metternich sta jo hitro pokvečila v nekako mednarodno policijsko ustanovo, ki naj bi krotila uporne narode in jamčila za trajnost vzpostavljenega reakcionarnega absolutizma.

Strah, ki ga je za par mesecev povsod povzročil Napoleonov povratek v Francijo, je pa dal zaveznikom tudi povod, da so sklenili shajati se še nadalje ob primernih prilikah in skupno obravnavati vsa pereča tekoča vpra-

¹⁰ Sveta aliansi je postala polagoma tako znana celo med našim kmečkim ljudstvom, da so jo upodabljali celo na končnih žebelnih panjev (gl. Malovo »Zgodovino slov. naroda«, str. 277).

šanja. Čeprav so bili sklepi dunajskega kongresa in došla četverne zvezne pogodbe postavljeni seveda na čisto drugačne stvarnosti, se pa vendarle tudi ti pogosto povezujejo s Sveto alianso in se navadno sploh vsa reakcionarna politika, ki je nastopila odslej v Evropi, istoveti s Sveto alianso.

Vodilni duh te politike je bil avstrijski kancler Metternich, ki je najbolj čutil slabosti svoje države in nevarnosti, ki bi ji grozile z vsakim nemirom v kaki sosednji državi. Tega se je dobro zavedal celo cesar Franc I. sam, ki je v svojem omejenem cinizmu izjavil: »Moji narodi so si čisto tuji med seboj; tem bolje... Njihova medsebojna mržnja ustvarja red in na njihovem medsebojnem sovrastvu temelji mir.« Za vzdrževanje tega »reda« je bilo treba nadzorovati Nemčijo, brzdati Madžare, tlačiti Italijo in krotiti Poljake, a vsi vladarji naj bi v tesnem vzajemnem sodelovanju vodili čim strožjo protirevolucionarno politiko, odklanjali vse napredne reforme in preganjali vse liberalne duhove. Tako je postala Sveta aliansa, zasnovana prvotno kot nekaka bratska sanjarija, pod Metternichovim vodstvom že zgodaj zgolj zveza reakcionarnih policijskih vladavin proti naprednim težnjam in silno orožje v rokah Avstrije za vzdrževanje njene hegemonije.

Na narode in ljudstvo se tedanje vladavine niso prav nič ozirale, kajti Metternichova miselnost je poznala le države in njih vladarje, dočim narodov in njih zahtev po narodnostnih in socialnih reformah sploh ni priznavala; še manj seveda kake njihove pravice glede soodločanja pri vladnih poslih. Še na zapadu je bilo tedaj le par mest, ki so presegala 100.000 prebivalcev, a čim dlje proti vzhodu se je šlo, tem bolj je značaj dežel kazal čisto kmečko obeležje; krotki kmet, do skrajnosti naveličan dolgotrajnih vojn, pa ni imel druge želje, kot živeti v miru, zlasti ker so bile skoro vse države, v kate- re je segel vpliv napoleonskega zakonika, prisiljene ukiniti vsaj staro kmečko nevoljništvo ter bolj ali manj omiliti tudi podložništvo, kar je potem kmeta tudi gospodarsko dvignilo (v srednji Evropi je bilo v tem pogledu storjenega še najmanj v habsburški monarhiji).

(Dalje prihodnjič)

MEDGORJE - PODGRAD (Razne novice)

Angel smrti je v tem letu pogosto obiskal našo faro in poklical precej ljudi v večnost življenja.

Najprej je umrla Knapičeva mati v začetku leta stara nad 80 let. Bila je verna žena in skrbna gospodinja, ki je vse svoje življenje delala na svojem velikem posestvu prav do smrti. Umrla je naglo, zadeta od srčne kapi, a pripravljena na smrt.

Komaj smo pokopali Knapičevo mater, je prav tako nenadoma umrl Novinov oče, mož star 80 let. Več let je vdano prenašal svojo bolezen na bolniški postelji in vsaki prvi petek je prejel svete zakramente.

Na Rutah je umrla Koračjeva mati. Že dalje časa je bolehal, vendar nihče ni mislil, da je njena bolezen tako resna. Tudi Koračjeva mati je umrla hitro, vendar je še malo prej prejela sv. zakramente.

Nato je angel smrti poklical Sukanovega očeta. On kot njegovi domači so upali, da bo v bolnici še ozdravel, a ni bilo več pomoči. Na prvi petek v mesecu je izdihnil svojo dušo. Pogosto je prejemal v svoji boleznih svete zakramente.

V Medgorjih pa je umrla Sogijeva mama, Amalija. Samo tri mesece je iskala v bolnici pomoči v svoji kratki bolezni, a zahrbtna bolezen - rak - je bila že v zadnjem stadiju in tako je - previdena s sv. zakramenti - po težkem trpljenju odšla v večnost, samo šest mesecev po smrti svoje matere, ki je umrla pred božičnimi prazniki tudi zaradi raka.

V Celovcu v bolnici pa je umrla Meta Kribitz iz Rut in so jo pokopali v Celovcu. Bila je verna žena, čeprav je bila blizu devdeset let stara, je vendar kljub temu, da je slabo videla, prišla vsako nedeljo k sveti maši, doma pa je kar cel dan molila rožni venec. Gotovo pri Bogu prosi za svoje in še posebno za domačo župnijo.

V sosednji Podkrnos pa so se preselili pred svojo smrtjo Suzana Nusser in Marija Adlinger, ki sta obe prejšnji mesec umrli in sta pokopani v Podkrnosu.

V Spodnjih Medgorjih pa je umrl najstarejši faran Anton Maček, po domače Pavel, v 89. letu starosti. Zadnja leta svojega življenja je bolehal, vendar je bil v svoji bolezni še vedno korajžen in vesel. Pogosto je prejemal svete zakramente in veliko molil. V svojem trpljenju je bil vdan v božjo voljo. Imel je lep pogreb, saj so ga poznali daleč naokrog.

Sedaj pa še nekaj veselih novic. Privasnikov Nanti si je poiskal nevesto v sosednji radiški fari pri Bizovnikovih. Po slovesni poroki je bila svatba v gostilni pri Mauthnerju. Na družinski pot življenja želimo obema obilo sreče.

Sredi meseca julija se je poročila Rovnjakova Mici, hči našega cerkvenega organista in pevovodje. Poročila se je s Siegfriedom Piskernikom. Zenin je iz Enclne vasi iz gališke župnije. Tudi ta svatba je bila pri Mauthnerju. Bog jima daj srečno družinsko življenje!

Cerkveni pevski zbor iz Medgorij je imel letos lepo in daljše potovanje na Južno Tirolsko. Peljali smo se po dravski dolini preko Lienza v Italijo. Obiskali smo Brixen, ogledali si zanimivosti stolnice in mesta, nato smo se peljali v Bozen in dalje proti Meranu. Imeli smo s seboj tudi več odličnih gostov, med njimi ravnatelj Kmetijske šole v Tinjah, ki nam je razlagal med vožnjo življenje, običaje in še posebno gospodarski položaj južnih Tirolcev. Spremljal nas je v Lano, kjer smo si ogledali veliko Vinarsko zadružno in še veliko drugih poučnih zanimivosti. Drugi dan našega potovanja pa smo se vračali preko Bocna in Gredenske doline skozi Dolomite. Peljali smo se štirikrat čez 2000 m visoke prelaze v Dolomitih. Z lepimi vtisi in spomini smo se vrnili po dvodnevnem potovanju srečno veseli domov.

Cerkveni moški zbor iz Podgrada in cerkveni mešani zbor pa sta opravila lepo potovanje, ali bolje romanje, v Italijo na Staro goro pri Čedadu. Imeli smo v tej lepi Marijini cerkvi sveto mašo s pridigo, med sveto mašo pa je ubrano prepeval polnoštevilni moški cerkveni zbor. Bili smo deležni gostoljubnosti očetov kapucinov, za kar smo jim zelo hvaležni. Po cerkveni pobožnosti pa smo nadaljevali naše potovanje v Gorico, kjer nas je čakalo pripravljeno kosilo, ki smo ga imeli pri č.č. šolskih sestrah. Popoldne pa smo si z grada ogledali mesto Gorico in okolico v obeh državah. Nato smo si še ogledali res veličastne spomenike padlim vojakom iz prve svetovne vojne ter se proti večeru v najlepšem razpoloženju vrnili proti domu. Radi bi še obiskali Svete Višarje, a ker je že bila noč, ko smo se peljali po Kanalski dolini, smo sklenili, da pojedemo še enkrat - tedaj pa tudi skupno na Svete Višarje.

Pri nas na Koroškem

Našemu moškemu pevskega zboru v Podgradu gre vse priznanje, ne samo za lepo petje na Stari gori, na našem potovanju in romanju, ampak predvsem za lepo ubrano petje v domači farni cerkvi; ne samo ob večjih slovesnostih in praznikih, ampak še posebno na prve nedelje v mesecu, saj je vsaka prva nedelja pri nas tako slovesna in evharistična kot Velika noč in vsaka sv. maša na prvo nedeljo peta - slovesna! Le po vernih možeh in materah bo cvetelo versko življenje v družinah in fari. Le tako naprej, moške in fantjepevci v Podgradu.

Skupno romanje petih župnij

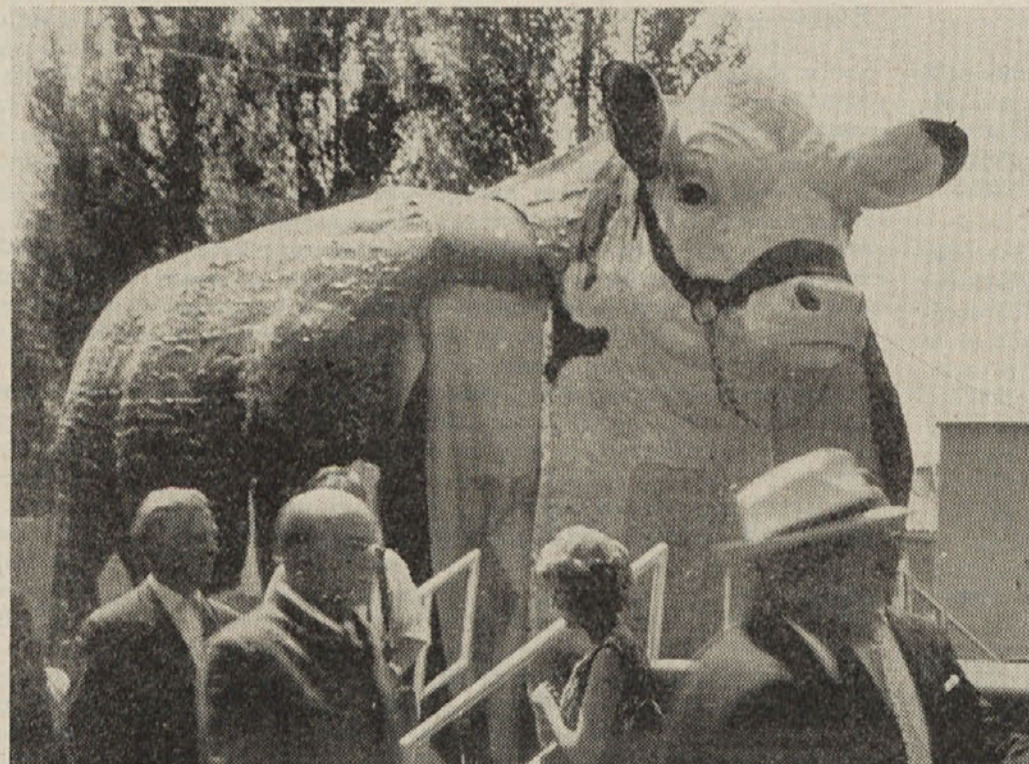
Na prvo soboto 5. avgusta in nedeljo 6. avgusta so fare Medgorje, Radiše, Podgrad, Podkrnos in Zrelec imele skupno vsakoletno farno romanje.

V soboto zjutraj ob 5. uri smo se odpeljali z avtobusi. Lepo vreme in veselo razpoloženje je vse naše potovanje naredilo prav posebno prijetno.

Že ob 7. uri zjutraj smo izstopili v št. Andražu in šli v Marijino cerkev. Zbrali smo se pred oltarjem Loretske Matere božje in jo pozdravili z molitvijo in pesmijo. Prav tedaj je pristopil k oltarju Matere božje duhovnik. Med sveto mašo smo prepevali. Mogočno je odmevalo ljudsko petje v lepi Marijini cerkvi, ki je znotraj in zunaj vsa prenovljena. Po sv. maši smo nadaljevali naše romanje preko prelaza Pack in Gradca k Mariji Trost. Tam so nas že pričakovali prijazni patri frančiškani. Najprej so romarji opravili sv. spoved, medtem pa so se vrstile poroke pred milostnim oltarjem, nato smo imeli skupno romarsko sveto mašo, ki jo je daroval preč. g. Jank, župnik iz Radiš. Ker je bila prva sobota, smo pred Marijinim oltarjem skupno molili sv. rožni venec. Ob 12. uri smo zapustili romarsko Marijino cerkev in se odpeljali v Gradec, na krajši oddih in o-

po oddihu smo nadaljevali pot proti Mariji na Selu (Mariazell). Na Seebergu smo izstopili in zadihali višinski zrak, toda le za kratek čas, kajti mudilo se nam je. Čez pol ure smo res prišli na svoj cilj in že odložili svoje osebne reči v za nas pripravljenih sobah ter se umili, da smo tako po dolgi in v vročini precej utrudljivi vožnji se malo osvežili.

V Marijinem Selu nas je z vso gostoljubnostjo sprejel preč. g. prior in izkazal nam slovenskim koroškim romarjem v vsem posebno prednost in pozornost. Veličastno nočno procesijo z gorečimi svečami je vodil preč. g. župnik Jank, ki je po procesiji in pridigi v baziliki podelil sv. blagoslov.

„Champ“ ameriška krava pasme Hereford zbujala zanimanje na Koroškem velesejmu.

Farna mladina v Št. Janžu

priredi

v nedeljo 27. avg. ob 8^h zvečer
pred farno cerkvijo ljudsko igro

„Divji lovec“

FR. KS. FINŽGAR

Iskreno oabljeni!

CELOVEC

(W. Berg razstavlja v Galeriji 61)

V času od 19. avgusta do 9. septembra 1961 bo v »Galeriji 61«, Bahnhofstrasse 24, razstava novih lesorezov mednarodno znane slikarja Wernerja Berga, ki živi na Rutarjevem v Mohličah pri Galiciji sredi Podjune ter upodablja podjunske pokrajine in njene ljudi v svojih umetninah.

Razstava je odprta vsak dan od ponedeljka do sobote od 10. do 12. in od 17. do 19. ure. V veži stopite v dvigalo (Aufzug), ki vas popelje v 5. nadstropje. Vsem obiskovalcem razstave toplo priporočamo!

Filmska ocena

Bistrica v Rožu. - Sobota, 19. 8.: Die Rache der Borgia (III). - Pustolovski film iz srednjeveških časov. - Nedelja, 20. 8.: Du bist die Rose vom Wörthersee (IVa). - Zgodba z ne baš razveseljivo vsebino. - Sreda, 23. 8.: Die Verschworenen (II). - Dramatična zgodba. Mlad ubegli kaznjenev se v življenju uveljavi po pravem prijateljstvu in ljubezni.

Borovlje. - Sobota, 19. 8.: Salambo, Aufstand der Legionen (IV). - Zlagan, dolgočasen film iz rimske dobe. - Nedelja, 20. 8.: Schlagerraketen (IIa). - Film z mnogimi popevkami. - Torek, 22. 8.: Aufstand im Morgengrauen (IV). - Mlad hrec zaide v krog nacionalnih teroristov in le s pomočjo prijateljev uide njihovih maščevalni sodbi. - Četrtek, 24. 8.: Die Sektuefel von Cartagena. Divji doživljaji mladega Holandca med morskimi roparji.

Dobrla ves. - Sobota in nedelja, 19. in 20. 8.: Unternehmen Petticoat (IV). - Ameriška vojaška veseloigra. - Sreda, 23. 8.: Held der Maske (IV). - Film iz divjega zapada, vsebina pod povprečjem. - Miklavčevo. - Nedelja, 20. 8.: Lass die Finger von der Dame (IVa). - Kriminalni film z oprečno vsebino. Za odrasle s premislekom. - Četrtek, 24. 8.: Timbuktu (IV). - Pustolovski film. Radi groziljive vsebine ni za mladino.

Pliberk. - Sobota in nedelja, 19. in 20. 8.: Der grüne Bogenschütze (III). - Kriminalni film. - Torek in sreda, 22. in 23. Wörüber man nicht spricht. Maturantinja rodi nezakonskega otroka. Film odsvetujemo.

Št. Jakob v Rožu. - Sobota, 19. 8.: Mein Mädchen ist ein Postillon (III). - Princ se zaljubi v pošto uradnico. - Nedelja 20. 8.: U 47 - Kapitänleutnant Prien (IV). - Odsvetujemo. - Sreda, 23. 8.: In ihren Augen ist immer Nacht (VI). - Odsvetujemo.

Ameriška kmetijska razstava na Koroškem velesejmu

Posebnost letošnjega Koroškega velesejma je pritojčja ameriška razstava živinskih krmil. Prišla je na Koroško iz Danske, ene izmed najnaprednejših kmetijskih dežel na svetu, kjer si jo je ogledalo 200.000 ljudi.

Največja zanimivost je vsekako krava pasme Hereford, ene izmed najboljših ameriških plemenskih živali, v nadnaravni velikosti. Visoka je štiri metre in dolga pa 6 metrov ter si jo obiskovalci lahko ogledajo tudi od znotraj in se poučijo o delovanju vseh najvažnejših organov. Razstava je zelo smotno urejena ter nudi kmetovalcu nazoren pregled najvažnejših živinskih krmil, ki jih proizvajajo v Združenih državah in izvažajo po vsem svetu, med drugim tudi v Avstrijo. Posebna pažnja je posvečena kvaliteti krmil ter njihovim smotni uporabi v živinoreji in perutninarstvu. Koruza, ječmen, soja in druga krmila so prikazana v naravi. - S pomočjo velikih fotografij je obrazložena njihova uporaba. Posebnost so serije diapozitivov, ki se vrstijo v posebni kinodvorani z ustrezno razlago. Poleg tega so kmetovalcem na razpolago tudi ameriški kmetijski strokovnjaki za posebna pojasnila.

MALI OGLAS

Letos ne razstavljamo na Koroškem velesejmu, pač pa nudimo šivalne stroje Borletti in Phoenix po cenah od S 1.280.-, pralne stroje od S 1.790.-, hladilnike od 1.590.-.

Te posebne cene veljajo do 31. avgusta pri vašem koroškem strokovnem trgovcu Max Kirchofer, Klein St. Paul, Görtschitztal.

AVTODROM

brez konkurence: 20 avtomobilov z gumijastimi odbijači. - Navečja varnost tudi za male otroke.

PRECHTL

Koroški velesejem

veselični prostor

ŽIVALSKA RAZSTAVA

Attrakcija: Orjaški slon Jonny, ki igra harmoniko in trobento ter še 84 drugih, še nikdar razstavljenih živali.

NEKOLIKO LEPEGA VEDENJA:

O hotel pojedemo . . .

Sedaj je višek poletne sezone in čas potovanja, počitniških letovanj in bivanja izven domačega krova. Posebno v naši deželi stajemo ves tujski promet predvsem po številu prenočevanj po hotelih in podobnih tujkoprometnih ustanovah.

Tudi mlad zakonski par se je odločil, da pojde na počitnice na Vrbsko jezero. V Vrbi hoče preživeti nekaj dni, da bo sta tudi onadva lahko povedala znanecem, da sta bila v Vrbi, kjer se ustavljajo le imenitnejši in bogatejši.

Že vso pot sta se kar glasno prepirala — kar ni ostalo prikriti sopotnikom — ali naj gresta v izbran hotel prve ali druge vrste. Pa je vendar zmagala boljša polovica, to je zgovorna ženka, ki ni hotela, da bo možiček na tem edinstvenem potovanju skoparil. Takole je govorila in ga prepričevala: »Veš, ljubi možiček, danes sva prvič na tako imenitnem potovanju, zato hočem stanovati v prvovrstnem hotelu. Saj veš, da sem boljša dama!«

Zaskrbljeni možek se je popraskal za ušesi, ko sta izstopila z vlaka, in je poklical taksi. Mislil si je pač: »Kamor je šla krava, naj gre še tele.« Naročil je šoferju, da naj ju odpelje v najboljši hotel. Rečeno, storjeno! Ko sta izstopila iz avtomobila, je že priletel postrežljivi strežnik in jima odnesel kovčke v hotel. Tudi hotelski vratar ju je zelo prijazno sprejel in jima odkazal zelo lepo sobo. Že je hotel možek vprašati za ceno, a ženka mu je pošepetala, da se za boljše ljudi to ne spodobi. Vesele je bila, da so se okoli njiju vrteli strežniki, ki so kar tekmovali v vlnudnosti in postrežljivosti.

V sobi je skrbna ženka odprla kovčke in kar vse razmestila po mizi, stolih, največ pa po posteljah, kot bi nameravala ostati vsaj teden dni v hotelu. Nato pa je postavila na mizo pečeno kokoš in pojedina se je pričela. Seveda je skozi ovojni papir udarila mast tudi na namizni prt, a kaj zato, saj bosta sobo plačala. K mastni piški se prileže kozarec vina. Hitro stopi možek na vrt in glasno zakliče sobarico, ki je vsa preplašena prihitela in naročilo hitro izpolnila. Prijazna ženka povabi uslužno dekle na kokoš in se je kmalu zapletla z njo v zaupen pogovor.

Po dobri večerji se mlada zakonca podasta k jezeru in se šele pozno v noč vrne-ta v hotel. Ker sta bila razigrane volje, sta precej glasno govorila po hodnikih. Kaj zato, če so drugi gostje že davno v posteljah! Naj vedó, da sta tudi onadva v Vrbi na letovišču. Pa tudi v sobi sta bila precej glasna. V sosednjih sobah so se pričeli gostje jeziti in trkati na stene. Na vrata je potkal vratar in ju vlnudno prosil, naj utihneta. A naša gosta sta bila užaljena. Drugo jutro sta se zato znesla nad vratarjem in sosedji. V tej užaljenosti sta pobrala svoje kovčke in hotel zapustila. Še bolj sta pa bila razočarana, ko jima je pred odhodom vratar predložil račun. Mož je ostrmel nad visokimi števkami in grdo pogledal vratarja in ženko. Uslužbenci so pričakovali napitnino, a mlada zakonca jih niti pogledala nista. Z glasnim godrnjanjem sta jezno zaloputnila vrata in šla . . .

Goriška mladina na Koroškem

Tesne prijateljske vezi vežejo katoliško mladino iz Primorske na Koroške, zato se prav radi med seboj obiskujejo. Saj jih veže skupna materska beseda.

Pa še druga vez veže slovensko mladino v zamejstvu; to je katoliško prepričanje in krščanska kultura, ki gradi na temeljih, katere so gradili veliki slovenski učitelji kot so bili Janez Ev. Krek, škof Jeglič, škof Mahnič in župnik Poljanec. Kakor imamo na Koroškem lepo delujoča katoliška prosvetna društva in podobna katoliška udruženja, tako deluje tudi na Primorskem katoliška mladina v svojih organizacijah. Delo vseh teh je izredne važnosti za kulturni, verski in narodni obstoj ljudstva.

Med najbolj razgibana prosvetna društva na Koroškem spada brez dvoma »Slovensko katoliško prosvetno društvo« v Števerjanu v Brdih. V tej fari, ki šteje nekaj nad tisoč prebivalcev in je popolnoma slovenska, je prosvetno delo že v tradiciji. Skozi 40 let deluje v njej župnik Sedej, ki je nečak velikega goriškega škofa Sedeja, doma iz Cerknega nad Idrijo. Vso svojo mladost in vse svoje moči je žrtvoval predvsem za mladino, dokler ni pred leti izčrpan omahnil in je končno moral v pokoj.

To njegovo delo nadaljuje novi upravitelj župnije, gospod Oskar Simčič, ki je

Papež naj odloči

Ko letos obhajamo 70-letnico izida prve socialne okrožnice »Rerum novarum«, je prav, da se vsi katoličani, posebno pa še mladina, čimbolj zanimajo, kaj Cerkev o teh perečih vprašanjih uči in kaj je za rešitev delavskega vprašanja tudi naredila.

Trebja je pomagati

V dobi pred 70 leti so bili vsi zavedni katoličani naziranja, da je treba glede delavskega vprašanja nekaj storiti. Delavstva ni bilo mogoče več brez zaščite prepustiti gospodarskemu liberalizmu, ki je pod krinko svobodnega gospodarstva nečloveško izrabljal delavske moči.

Najbolj so se tega krivičnega stanja zavedali delavci sami. Vedno bolj so se zavedali, da je gospodarski red — kapitalizem kriv teh krivic, ko jim ne da tega, kar jim po pravici gre. Zato se tudi niso mogli zadovoljiti z miloščino — podporami dobromislečih in so vedno glasneje zahtevali, da se odpravijo krivice gospodarskega sistema.

Postajalo je vedno bolj tudi jasno in očitno, da bo rastoči vpliv prevratnega socializma, katerega so z velikimi uspehi širili Marksovi učenci, pognal delavske mase v upore in revolucije. Pri tem pa se ti delavci, ki so sledili Marksovemu nauku, niso obračali s sovražstvom samo proti kapitalizmu, marveč tudi proti Cerkvi, kateri so očitali, da se veže s kapitalisti.

Kako pomagati?

A katoliške vrste, ki so sicer hotele pri ozdravljenju teh razmer pomagati, niso bile edine glede načina, kako najti pravo pot do rešitve. Tesno vključeni v tedanji način gospodarjenja mnogi niso mogli doumeti, da je treba temeljite spremembe v gospodarskem sistemu izpeljati in spremeniti osnove gospodarskih načel. Pred katoličani je torej stalo veliko vprašanje: kako se lotiti delavskega vprašanja, da bo vodilo k uspehu.

V tej razdvojenosti so se oči vseh pričele obračati v Rim k svetemu očetu, s prošnjo, da on, ki je kot božji namestnik varuh večne resnice, spregovori odločilno besedo. Socialno vprašanje je namreč v prvi vrsti pravno, potem šele gospodarsko vprašanje: je to vprašanje, kako preurediti človeško družbo in nje gospodarstvo, da bo ustrezalo načelom pravičnosti in ljubezni. Ker pa pravna vprašanja spadajo pod sodbo Cerkev, zato je naravno, da se v zmedah in dvomih katoličani obračajo na papeža. Tega pa se zaveda tudi Cerkev sama, zato s polno avtoriteto izdaja tozadevna navodila in odloke, po katerih se morajo katoličani ravnati in jih upoštevati.

Tej splošni želji katoliškega sveta je dalo

poseben poudarek trikratno romanje francoskih delavcev v Rim v letih 1887 — 1891. Teh romanj se je udeležilo skupno nad 30.000 delavcev, ki so papeža prosili, naj se zavzame zanje v njih težavni usodi.

Papež Leon XIII.

Sveto Cerkev je takrat vodil veliki papež Leon XIII. Malokdo je tako poznal težke razmere tedanjega časa kot prav on, zato je sam osebno temeljito proučeval socialno vprašanje. S tem vprašanjem se je že seznanil, ko je kot papeški nuncij služboval v Bruslju. Tamkaj v Belgiji je prišel v stik z industrijskim delavstvom, pa tudi s katoliškimi krogi, ki so se trudili najti rešitev teh najtežjih problemov tedanje dobe.

Ko je postal nadškof v Peruziji, je s študijem perečega socialnega vprašanja nadaljeval in ostal v stiku s katoliškimi sociologi, posebno s škofom Kettelerjem in Decurtiusom. Takrat je namreč bilo več ugodnih katoliških duhovnikov in laikov, ki so na znanstven način ter na podlagi evangelija skušali prispevati k pravilni rešitvi delavskega vprašanja.

Škof Ketteler — oče delavcev

Med katoliškimi sociologi v tem času zavzema prvo mesto moguški škof Ketteler, ki je leta 1864 napisal knjigo »Die Arbeiterfrage und das Christentum«, v kateri se je z apostolsko verno zavzel za delavske stanove in tudi že podal prvi krščanski socialni program. V nemškem državnem zboru in tudi na konferencah nemških škofov je bil škof Ketteler neustrašen branilec delavskih pravic. Njegov vpliv je segel na vse strani in ga po pravici moremo imenovati očeta krščanskega socialnega gibanja.

V Avstrijo sta idejo krščanskega delavskega gibanja po naukih škofa Kettelerja zanesla sociolog Karel von Vogelsang, ki je vodil neizprosno borbo proti liberalizmu in kapitalizmu, ter dominikanec Albert Maria Weiss, profesor na univerzi v Fribourgu v Švici.

Drugi najožji sodelavec in svetovalec Leona XIII. je bil poslanec Caspar Decurtius. Izdajal je posebno sociološko revijo za socialno reformo in bil je tudi ustanovitelj socialnega gibanja v Švici. Leta 1884 je bila po njegovi iniciativi v Fribourgu ustanovljena znamenita sociološka šola, ki je združevala največje katoliške sociologe v tej dobi in kjer je v vsej celoti prišel do izraza ves tedanji socialni katolicizem. V tej šoli se je praktično izoblikovala tudi okrožnica »Rerum novarum«, saj je bil Leon XIII. v neposredni zvezi s to socialno šolo.

V letu, preden je postal papež, je izdal

ladjedelnih v Trziču. Takoj po vojni je med doberdobsko mladino začel orati ledino sedanji gospod dekan Kretič iz Devina in kmalu je mogel ugotoviti uspehe, na katerih gradi vztrajno naprej sedanji gospod župnik.

Že v soboto so se mladi Števerjanci in Doberdobski podali na pot — brez strahu radi avstrijsko-italijanskih zapletljajev, saj so podobnega že vajeni — in prav po načrtu so obiskali najlepše in za Slovence najbolj zgodovinsko važne kraje na Koroškem. Pot jih je vodila preko Beljaka ob Vrbskem jezeru do Celovca, nato do Gospe Svete in vojvodskega prestola. Prenočili so v Celovcu, v nedeljo pa prepevali pri slovenski službi božji v cerkvi novega bogoslovja. Po maši pa so nam pred cerkvijo zapeli še nekaj slovenskih umetnih pesmi. Nato jih je vodila krožna pot skozi Podjuno. Kot zadnja postaja je bila št. Janž v Rožu. Tam so hoteli obiskati svojega starega znanca in prijatelja, gospoda župnika, ki je pred leti deloval v njihovi sosesčini. Žal, ga niso našli doma, ker je šel s šentjanski mladino k Celovski koči, pa so zato obiskali »Marijo v ognju« in ob njej opravili pobožnost s petimi litanijami. Nato so se ustavili pri Tišlerju, kjer so se nekoliko okrepli in se ob veselju petju zadnjič na Koroškem razveselili. Upamo, da so srečno prišli domov.

pastirski list, v katerem so izražene že osnovne misli poznejše okrožnice »Rerum novarum«. Zato upravičeno trdimo, ta je ta socialna okrožnica osebno delo papeža samega. Papež je osebno proučeval duh časa in potrebe človeštva, tako da je njegova okrožnica izšla »prav tedaj, ko je bilo najbolj primerno, da, nujno potrebno, podati človeštvu varne smernice, kako rešiti težko socialno vprašanje.« (Pij XII.).

V času, ko se je pripravljala nadvse važna socialna okrožnica, ki naj bi na osnovi evangelija pokazala, kako mora biti urejeno sožitje med stanovi po krščanski pravičnosti in kakšna načela morajo voditi gospodarstvo, da so dobrine zemlje v blagostanje vsej človeški družbi, je papež Leon izdal še celo vrsto drugih okrožnic. V njih uči, kakšna mora biti krščanska družina, ki je osnovna celica družbe (Arcanum), in v čem ima oblast svoj izvor in svojo moč (Diuturnum); proti protikrščanskim načelom socialnih nauk, kot jih učijo marksisti, komunisti, anarhisti, je izdal posebno okrožnico leta 1878; o ureditvi držav in o dolžnostih državljanov pa razpravlja v dveh posebnih okrožnicah.

Zdelo se je, da je bil čas dozorel in so razmere dopuščale upanje, da bodo narodi hvaležno in poslušno sprejeli glas svetega očeta o ureditvi krščanske družbe. Tako je izšla 15. maja 1891 okrožnica »Rerum novarum« o delavskem vprašanju.

Kaj hoče mladi rod?

Saj nam je poznan ta izraz: »nora leta«. Mladostnike od 15. do nekako 19. leta postavljamo v to dobo; torej mladino, na katero stavljamo vsa svoja upanja. Saj je to doba v življenju mladostnika, ko mu je življenje eno samo hrepenenje, dejavnost in polnost načrtov. Raz obraz teh mladostnikov sije veselje, lepota; glava jim je polna pogledov v bodočnost, celo premajhna je, da bi objela vse sanje . . . in te ljudi, ki toliko obetajo, ljudska sodba označuje kot ljudi v »norih letih«.

Vedno je mlad človek veljal za skrivnost in vsi njegovi prijatelji ob njem z neko bojaznijo pričakujejo nadaljnega razvoja: kaj bo iz tega fanta ali iz tega dekleta?

Mladi ljudje zelo radi sumničjevo odrasle, zlasti starše in predstojnike, da jih ti ne razumejo. Mlad človek misli, da kljub vsem izkušnjam starejši ljudje izgubljajo izpred oči nove čase, da se zanimajo le za zgodovino in živijo vse bolj v preteklosti. Mladega človeka pa preteklost le malo zanima; po zgodovinskih knjigah brska le iz radovednosti, a je prepričan, da za praktično življenje vse to nima nikakega pomena.

Katoličani smo izgubili mnogo mladine, ker smo jo preveč držali v preteklosti. Življenje je šlo svojo pot in mladina je zdrvela za njim, dostikrat seveda v napačno smer. O mladini se mnogi govorijo in piše; večina knjig, ki jih dobimo v roke, ne pove mnogo novega. V bistvu je mladina vendar vedno enaka. Resnice življenja so neizpremenljive. Toda kako mladim ljudem to resnico življenja podati in predložiti, je pa drugo vprašanje. Mladinoslovje mora odgovoriti na to vprašanje in to prav kmalu. In k temu »kako« moramo vsi prispevati.

Kaj mladina danes hoče? Saj ni mogoče odgovoriti na to vprašanje. Ona hoče, kar je mlad človek vedno hotel in to je: Ljubiti in živeti življenje!

To življenje pa hoče živeti na tem svetu. Če nepristransko in brez vsega farizejstva opazujemo mlade ljudi, bomo z lahko opazili, kako malo zanimanja kaže mlad človek za smrt ali večnost. Pa radi tega nikakor noče veljati za brezbožnega. Saj kljub temu dobro razume mlad fant, da ni prav, če prelomi božje postave. Njemu je dovolj, če se greha varuje in pošteno živi; prepričan je, da je s tem storil svojo dolžnost. Prepričan je pa še vse bolj, da daje človeku vrednost predvsem to, kar je do brega storil v tem življenju. Torej je prav to življenje odločilne važnosti, nadvse zanimivo in vredno, da ga živimo. Postaviti se mora človek v to življenje in v njem izpolniti poslanstvo po božjem poklicu.

Dobrine sveta hoče mlad človek uživati in nikakor ne more doumeti, da bi tako uživanje svetá bilo leglo grešnosti. Ni mu težko doumeti, da je pred Bogom ta svet ničev, če ga človek zlorablja za greh; če pa stvari na tem svetu porablja pošteno in v mejah zdrave pameti, potem pa ni res, da je vse ničev, potem je vse zelo važno in vsaka stvar more pomagati k lepšemu življenju.

Poletje čas kislega mleka

Komu se v poletni vročini ne prileže posoda kislega mleka in kos domačega, črnega kruha? Kislo mleko je čudežna jed, ki človeku daljša življenje in daje našemu telesu zdravje in moč.

V teh mesecih je po kmečkih domovih dovolj mleka. To so pa tudi dnevi najtežjega dela na polju. Družina je v resnici potrebna dobre, izdatne in predvsem zdrave hrane in prav tako tudi zdrave in osvežujoče pijače. No, in prav mleko je prvo in drugo, hrana in pijača. To velja že za sladko mleko, še mnogo bolj pa za kislo.

V čem pa smo pravzaprav na boljšem, če uživamo kislo mleko namesto sladkega?

Sladko mleko se mora v želodcu najprej sesiriti. Sesirjenje povzroča solna kislina, ki jo vsebujejo želodčni sokovi. Če torej uživamo kislo mleko, smo želodčnim sokom prihranili mnogo dela. Namesto njih so mleko skisale bakterije, ki jih je vse polno v mleku. Zato bi ljudje, ki sladkega mleka ne prenesejo, lahko s pridom uživali kislo mleko, če bi se nanj navadili.

V kislem mleku so ohranjeni vsi vitamini. Mlečne beljakovine so v njem že nekoliko razkrojene, tako da želodec lažje prebavlja kislo kakor pa sladko mleko. Mlečna kislina pospešuje izločanje prebavnih sokov in preprečuje razna gmitja v črevesju. Zato so ljudje, ki redno uživajo kislo mleko, zdravi, trdni, ostanejo sveži in mladostni tja do visoke starosti.

Kislo mleko je torej tako koristna jed in pijača, da ga ne bi smelo manjkati v nobeni družini.

Vsako kislo mleko pa ni enako dobro in zdravilno. Posebno se moramo čuvati kislega mleka, ki izvira od driskavih živali ali pa ni dovolj čisto.

Dobro kislo mleko si pripravimo iz sladkega, zdravega in snažnega mleka, ki ga nalijemo v čiste llatvice ali v porcelanaste in steklene posodice in jih postavimo na primerno toplem prostoru. Posode pokrijemo s čisto krpo ali tenčico, da ne pada vanje prah in mrčes. Še boljše pa je, ako mleko najprej nekoliko pokuhamo in cepimo z dobrim kislim mlekom prejšnjega dne. Za en liter mleka zadostuje jedlina žlica starega kislega mleka.

Dobro kislo mleko je gosto, otrdelo, ne izloča sirotke, ni zrnat in ima lahko kisel aromatičen okus.

Najbolj dobrodošlo in gotovo tudi najbolj izdatno je kislo mleko kot malica v vročih poletnih mesecih. Kdor je lačen, si nadrobi vanj kruha, kdor je žejen, pa ga z žlico premeša in popije. Toda tudi pri glavnih obedih bi lahko v poletnem času jedli več kislega mleka. Ljudje prihajajo k mizi razgreti, žejni in brez vsakega teka. Vsakdo naj bi dobil pred jedjo skodelico kislega mleka, ki pogasi žejo in vzbuja tek. Kadar pa ni pretežkega dela, je kislo mleko lahko sestavni del kosila ali večerje. Na primer, krompir v oblicah ali zmečkan

s kislim mlekom, vsakovrstni žganci s kislim mlekom. Lansko leto so mi postregli v neki kmečki hiši kumare, ki so bile zalite s kislim mlekom. Zlepa še nisem jedla boljše solate.

Izkoristimo pa tudi posneto mleko. Posneto mleko sicer ne vsebuje tošč, pač pa visokovredne beljakovine, mlečni sladkor in rudninske snovi.

Kmečke žene, ki si še same delajo maslo, dobro poznajo pinjenec in ga cenijo kot visokovredno pijačo. Kot pijača nam pinjenec v polni meri nadomešča kislo mleko, pri kuhi pa tudi kislo smetano, oziroma potrebujemo znatno manj kisle smetane, če imamo pinjenec.

V krajih, kjer zaradi prevelike oddaljenosti kmečke gospodinjice ne morejo oddajati mleka, delajo na razne načine in z različnimi pripomočki maslo. Marsikatera gospodinja misli, da bo dobila tem boljše maslo, čim bolj spretno ga bo znala izdelati. Toda sama spretnost ne zaleže dosti, kakovost masla je odvisna največ od tega, kako smo pripravili smetano.

Sušenje sadja in zelenjave

Sušenje je najstarejši način konzerviranja sadja in zelenjave, hkrati pa tudi najnaravnejši. Živilu odtegnemo s sušenjem pretežni del vode, s čimer odstranimo tudi pogoje za razvoj škodljivih klic, ki se razvijajo le ob zadostni vlagi. S sušenjem pa ohranimo vse rudninske snovi in v veliki meri tudi vitamine. Zal pa uporabljajo pri nas ta način konzerviranja sadja in zelenjave še zelo malo, zato tudi o tem danes nekaj besed.

Sušeno sadje in zelenjava ima prijeten okus in, če je bilo sušenje pravilno. V poletnih dneh, ko je še dovolj toplo, sušimo na soncu, sicer pa v brezdimnih sušilnicah, manjše količine pa tudi v pečici štedilnika ali v krušni pečici po peki kruha. Če hočemo imeti okusen in lep izdelek, ne sme temperatura preseči 50 stopinj Celzija. Pogostoma sušimo tudi predolgo in izsušimo shranke tako, da izgube vso prožnost in so zaradi tega neokusni. Sušenje moramo stalno nadzorovati, odbirati sproti suhe plodove z lese.

Nekaj nasvetov za sušenje:

Fizol v stročju: Vzamemo mlado, nežno stročje z nerazvitim zrnjem in brez niti, ga obrežemo na koncih in ga operemo. Vržemo ga za nekaj minut v malo osoljeno vrelo vodo, ga poberemo na suh, čist prt, zbršimo in še toplega naložimo na lesu.

Suho stročje spravimo v vrečico iz redkega blaga. Pred kuho ga operemo in namakamo čez noč. Skuhamo ga v isti vodi, kjer smo ga prej namočili. Iz suhega stročja lahko pripravimo solato, omako, juho in tako dalje. Tako sušen fizol po okusu prav nič ne zaostaja za svežim.

Kam gredo naši šilingi?

Ker je zadnje čase toliko govora o varčevanju z javnimi sredstvi, gotovo marsikoga zanima, kaj se pravzaprav godi z mnogimi milijoni šilingov, ki jih kmetje vplačujejo za svojo starostno rento. Navsezadnje človeka le briga, kam gredo šilingi, ki jih vplačuje za namenom, da bo imel zagotovljeno starost.

Naj najprej opozorimo tu kratko na zbiranje sredstev za kmečko rento. Mnogi že vedo, da obstojijo v ta namen trije viri: 1. zvezni davek, 2. individualni prispevek in 3. državni prispevek. Zvezni davek znaša sedaj 15 odst. zemljiškega davka in ga pobirajo finančni uradi od vseh lastnikov zemljišč, torej tudi od verskih skupin, delniških družb itd. Individualni prispevek plačuje kmet zase in svoje otroke, ki delajo na kmetiji, kakor tudi za vnuke, adoptirance in pastorko, če so zaposleni na kmetiji. Za kmeta znaša letno 240.— šilingov, za otroke pa 120.— šil. Te vsote obračunava kmetijska zavarovalnica za dodatne rente. Zavarovanci finansirajo z davki in individualnim prispevkom dobršen del kmetijske starostne zavarovalnice. Država primakne isto vsoto, ki jo zberejo zavarovanci, vsako leto dodatno. Če so torej zavarovanci v enem letu vplačali za starostno zavarovanje recimo 140 milijonov šilingov, da država iz svojih sredstev na razpolago isto vsoto v ta namen.

Kam gredo torej šilingi iz kmečkega zavarovanja leta 1961? Po kalkulaciji kmetijske zavarovalnice za dodatne rente za to leto bodo kmetje na davku prispevali v ta namen 84 milijonov šilingov in z individualnimi prispevki 70 milijonov šilingov, kar je skupaj 154 milijonov. Isto vsoto bo položila na mizo država, tako da znesejo trije najvažnejši viri skupaj za to leto 308 milijonov šilingov. Od teh 308 milijonov šilingov bodo izplačali skoro 300 milijonov šilingov 110.000 rentnikom kot dodatne rente. 2 milijona šilingov uporabi zavarovalnica kot kritje stroškov za bolne kmete in kmetice, ki morajo v zdravilišča.

Iz tega je vsakomur razvidno, da od 100 šilingov, ki jih kmet izda v kakršni koli obliki za starostno zavarovanje, pomaga 98 šilingov njegovemu bolnemu in ostarelemu sobratu v obliki rente ali drugačnih ugodnosti. Stroški uprave v okviru kmetijske zavarovalnice za dodatne rente znašajo komaj 2 odstotka. Trdo zasluženi šiling, ki ga kmet izda za zavarovalnico, gre torej pravo pot: pomaga starim in bolnim.

Morda boste sedaj z drugimi očmi gledali na odločbe finančnega urada ali na položnice socialne zavarovalnice, ker ste spoznali, da je zavarovanje naših starejših potrebno in da šilingi, ki jih v ta namen plačujete, vršijo svojo predpisano nalogo.

Maslo izdelujemo iz sveže sladke ali iz okisane smetane. V kmečkih gospodinjstvih bomo iz praktičnih razlogov raje delale maslo iz okisane smetane. Smetana se najlepše okisa na toploti 20 stopinj Celzija. Ko mleko molzemo, ima okrog 35 stopinj Celzija. Ako ga takoj po molži posnamemo na posnemalniku, bomo lahko po občutku ugotovili, za koliko naj se smetana ohladi, da bo primerna za kisanje.

Kisanje pospešimo, ako dodamo smetani malce dobrega kislega mleka, kisle smetane ali pinjenca, ki pa mora imeti popolnoma čist vonj in okus. Smetana se naj kisa v popolnoma čistem prostoru, ker mlečna toščica hitro vsrka vase vse vonjave iz okolice. Smetana je dovolj okisana, če mešalnik podržimo nad posodo in vidimo, da se smetana odceja kot gost sirup. Sladka smetana je redko tekoča, prekislja pa trda in morda celo že izpušča sirotko. Ko je smetana dovolj okisana, jo močno ohladimo, vsaj izpod 15 stopinj Celzija. Imeti moramo prav mrzlo studenčnico ali vodo iz prav dobrega vodovoda. Najbolje je, ako postavimo posodo s smetano v tekočo vodo ali pa vodo večkrat menjamo. Smetano umetemo pri toplini 15 stopinj Celzija.

Šoferski kotiček

KAJ VESTE O FILTRU?

Večina voznikov pozna podatke o porabi goriva v svojem motornem vozilu, le malo pa jih ve nekaj več o drugem najpomembnejšem čimtelju za delovanje motorja — o porabi zraka. Da ima zrak za delovanje motorja pomembno vlogo, spozna voznik najprej na gorskih prelazih, kjer začne motor pešati zaradi redkejšega zraka.

Običajno porabijo motorji dandanašnjih motornih vozil pri zgorevanju enega litra goriva tudi okoli 12 litrov zraka, to pomeni, da porabi motor, ki troši 5,1 lit. goriva, na 100 km toliko zraka, kolikor ga je v srednjeveliki sobi. To veliko množino zraka vsesa motor skozi filter, ki je pred razplinjačem.

Filter naj bi — kot znano — zaustavil delčke umazanije, ki bi lahko ovirali delovanje motorja. Pri tako imenovanih **mokrih filterih** — sestavljajo jih naoljene kovinske mrežice, obvisi umazanija v olju. Ko se nabere preveč umazanije na takem filterju, je otežkočen dovod zraka. Tedaj je treba filter očistiti z bencinom in ga na novo naoljiti. Poznamo tudi tako imenovane **oljne filtre**: umazanija mora najprej skozi olje in šele potem zadene na kovinsko mrežico. Ti filtri so še posebno kvalitetni. Toda tudi zanje je potrebno vzdrževanje; od časa do časa je treba menjati olje. Povsem drugače delujejo **suhi filtri**, ki sestojijo iz specialnega papirja, čigar pore so izredno majhne in merijo le tisočinko milimetra. Teh filtrov nikakor ne smemo premazovati z oljem. In tudi nasploh vlaga škoduje dobremu delovanju. Papirnat vložke teh filtrov je treba od časa do časa zamenjati. Trajanje teh filtrov pa je odvisno od njihove površine, moči motorja in čistoče oziroma nečistoče zraka.

Kako pa sploh opazimo, da je kak filter potreben zamenjave oziroma vzdrževanja? Najboljši znak je popuščanje moči motorja brez kakih drugih tehničnih vzrokov. Strokovni priročniki o filterjih pa vedo povedati, da je filter treba premenjati, oziroma vzdrževati na vsakih 3.000 do 10.000 kilometrov vožnje, odvisno pač od vrste filtra, ki ga imamo v svojem motornem vozilu.

MRTVA TOČKA

Vozilo, ki pelje z brzino 80 km/h, prevozi v eni sekundi 22 m. Preden voznik ob hipni nevarnosti pride do zaviranja, pelje njegovo vozilo z nezmanjšano brzino še najmanj 20 m. To pa je tista nevarna mrtva točka, ki povzroči tolikokrat tako grozne nesreče. Zato naj vsak pazi, da tudi med vožnjo v koloni ne vozi pretesno za svojim prednikom. Na vsak način je treba držati naslednje razdalje:

brzina 30 km/h najmanj 10 metrov
brzina 50 km/h najmanj 15 metrov
brzina 60 km/h najmanj 20 metrov
brzina 80 km/h najmanj 25 metrov
brzina 100 km/h najmanj 30 metrov

Če pa držite še večjo razdaljo, bo možnost, da se boste zaleteli v prednika, seveda še toliko manjša.

V ZDA SO STROGI

Če dobi voznik v ZDA v dveh letih 8 kazenskih točk, oziroma v treh letih 12, ga povabijo pred odgovorne organe na zagovor. Po preteku odvzema vozniške legitimacije, ki je terminsko določen glede na težino prekrškov, morajo Američani ponovno polagati vozniški izpit. Kdor v Ameriki n. pr. ne prižge luči pri srečanju, kdor napačno zavija ali pa pri zavijanju prepozno nakaže svojo namero s smernim kazalcem, dobi po eno kazensko točko, za drvenje z avtomobilom pa celo 3 kazenske točke itd.

NEKAJ TOLAŽBE

Eden odgovornih v francoskem ministertvu za transport in javna dela je na svetovanju o teh in takih problemih opozoril vozače današnjih dni na naslednje nesoglasje: **Vsi avtomobilisti bi radi kar vozili z vozili, kakršna bodo jutri, očitno pa pozabljajo pri tem, da sedijo za krmilom danes na cestah, ki so še od včeraj.**

KAKO SI POMAGAMO:

Odstranjevanje madežev

Sadni sokovi puščajo na tkaninah madeže, ki jih z navadnim pranjem le težko odstranimo. Jezimo se zlasti nad namiznimi prti, otroškimi perilom in oblekami, ki so polne rumenkasto rjavih madežev. Pri pripravljanju sadnih konzerv nam porjave tudi roke in jih po več dni ne moremo očistiti.

Odstranjevanje sadnih madežev z belih tkanin: Zamazano tkanino zmočimo in to v čisti vodi, jo pogrnemo na travo in pustimo, da vplivajo nanjo sončni žarki. Tkanina mora biti vedno mokra, večkrat pa jo tudi obrnemo.

Sveže madeže nadrgnemo z močno slano raztopino ali z limoninim sokom. Tako jo pustimo nekaj časa, nato jo izperemo v mlačni vodi. Tudi topla mešanica glicerina in alkohola uspešno učinkuje. Po čiščenju moramo tkanino preprati v čisti vodi. Mešanico segrevamo v loncu s toplo vodo, da se nam pri štedilniku ne zgodi nesreča.

Zastarele madeže odstranimo z mešanico superoksida in salmiaka; nazadnje operemo tkanino še v mlačni vodi. Zelo trdovratne madeže pa očistimo z vrelo raztopino klorovega apna in vode: vzamemo 4 grame klorovega apna na en liter vode. Delati moramo hitro, ker klor tkanino razjeda; nato jo moramo še dobro oprati v mlačni milnici in izprati v veliki količini čiste vode.

Madeže na svetlih oblekah odstranimo s čistim alkoholom, na pisanih pa s salmiakom, vendar moramo najprej preizkusiti, če je barva stanovitna, in to na krpici iste ga blaga. Uspešno sredstvo je tudi kislo mleko. Madež namakamo v njem nekaj ur, da se zmehča, nakar pridenemo mleku nekaj boraksa in madež zmencamo. Ako tkanina še ni popolnoma čista, zdrgnemo umazana mesta še s špiritom.

Od sadja porjavele roke zdrgnemo s plovčevali limono. Močno umazane pa namažemo z mešanico boraksa in limoninega soka. — Kar velja za druge madeže, velja tudi za sadne. Čim manj časa so v tkanini, tem lažje jih odstranimo.

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Do morju jaz veslam ...

(S svojimi popotnimi spomini nadaljuje rajžovec č. g. Vinko Zaletel)

Prihod v Buenos Aires

Še isti večer me hočeta videti moja bivša farana iz Trnovega v Ljubljani. Ker ni prometnega sredstva, sta si sposodila kolesi in prišla 8 km daleč semkaj na obisk. Kaj pravim: 8 km daleč! To je tukaj blizu! Saj je veliki Buenos Aires 35 km širok. Veliko naših ljudi se vozi z avtobusom ali kolektivom uro daleč na delo! To presega vse naše pojme! Mesto, ki bi pri nas segalo od Šmihela do Celovca ali od Baškega jezera do Celovca. Mesto, ki ima sedem milijonov ljudi, skoro toliko kakor vsa Avstrija. Ena tretjina vsega prebivalstva ogromne Argentinije, ki je za dve Evropi, živi v tem mestu. Mesto, v katerega bi spravil 150 Celovcev! V tem mestu naj se sedaj spoznam in obiskujem ljudi, ki žive raztreseni po vsem mestu!

Buenos Aires pomeni v našem jeziku »dober zrak«. Jaz sem prišel prav tedaj v najslabši zrak. Tako vlažen, da je bilo v njem 100% vlage: brez dežja je tako kakor bi deževalo. Nič se ne posuši, prav vse je vlažno. Sredi zime je, pa toplota 16° C. Spati ni morem nič. Mislim, da radi črne kave (seveda prave, ne iz vogrškega župnišča). Pa me vedno bolj boli glava, zjutraj je taka, kot bi imel svinec v glavi, da sem komaj odmaševal.

Takoj zjutraj, prvo jutro v B. Airesu največja letalska nesreča, kar jih je imela Argentina. Blizu letališča je tresčilo na tla letalo argentinske letalske družbe. 67 mrtvih, prav nihče ni ostal živ. Vzrok: pravijo, da to slabo vreme. Pravega vzroka pa nihče ne ve.

Prihodno noč je razsajala strašna nevihta z bliski in gromom in je deževalo kot bi iz škafa vlival. Hvala Bogu! Nevihta je pregnala meglo in vlogo, veter je prinesel mraz, pa tudi suho zimo. Mraz je tukaj le tedaj neprijeten, kadar je vlažno, tedaj gre v kosti.

Nekaj vsakdanjega, običajnega so v Argentini stavke. Prišel sem v splošno delavsko stavko. Ker je promet obstal, zato tudi otroci in učitelji niso mogli v šolo in torej tudi šole ni bilo. Sedaj se pripravljajo splošna delavska stavka za nedoločen čas. Pravkar je končala enotedenska mlekarstva stavka. Ker je mestna občina zahtevala, da sme priti v mesto samo sterilizirano mleko, so mlekarji začeli stavkati in jih nič ne brigajo otroci, ki mleko nujno rabijo. V Cordobi, kjer je tudi precej Slovencev, pa sedaj policija stavka. Mesto ima zasledeno žendarmerijska, ki mora razganjati demonstrante-policajce. Kljub policijski stavki

so zločinci zelo mirni, ker se bojijo, da bi nastopilo vojaštvo in preki sod (naglo sodišče), če bi bilo preveč ropov in zločinov. Zato čakajo na boljše čase, ko bodo policajci nehali stavkati.

Od 1. do 7. avgusta bodo stavkali vsi učitelji po celi Argentini. Ako ne bodo s to stavko dosegli povišanje plače, bodo potem stavkali za nedoločen čas. Lani je n. pr. medicinska fakulteta stavkala kar celo leto. S 1. avgustom bodo podražili vožnjo na železnici in železničarji se že pripravljajo na stavko, da dosežejo povišanje plače. Če traja stavka le en dan, kot na dan mojega prihoda, ima država 220 mil. pesosov izgube. Danes bi morala biti stavka električarjev, pa so jo včeraj preprečili. Če ni elektrike, potem poleg vsega drugega tudi ni vode in ne odtoka iz stranišč, ker je vse urejeno na električni pogon.

Primer, kako gre v Argentini: v parlamentu so se nekateri opozicionálni poslanci pritožili, da policija pri zaslišanju uporablja mučenja. Policija seveda protestira. Ko sta bila pri nekem roparskem napadu ubita dva policajca, so napravili slovesen pogreb skozi mesto. Ko so šli mimo parlamenta, je nekaj policijskih oficirjev stopilo iz vrste in začelo streljati v parlament. To streljanje je fotografiral neki časnikar-reporter; ko so policaji-pogrebcji to videli, so ga pretepli, mu vzeli in razbili aparat — jih je pač bilo sram, da bi bilo streljanje naslikano. Sedaj so pa v protest stavkali vsi časnikarji in zato naslednji dan ni

izšel noben časopis. Škodo so pa imeli ne policajci, ampak časopisi sami in prodajalci. Dobro, da mene ni bilo zraven, ker jaz bi prav gotovo fotografiral, pa bi mene pretepli in še adijo aparat.

Na vsak korak občutim v Južni Ameriki, da nisem v Evropi. Z našimi pojmi se tu ne da živeti. Razlike v mišljenju in načinu življenja so velikanske. Pa tudi v verskem življenju. Novonaseljeni Slovenci so se tu uveljavili, skoro vsi imajo že svoje hiše, četudi je tu v mestu združeno to z velikimi stroški, živijo materialno bolje, kot bi v Evropi, toda starejši hrepenijo po Evropi. Deloma radi vremenskih prilik, neugodne klime, predvsem pa radi načina tukajšnjega življenja. Rešuje jih le medsebojna povezanost in pa slovenske verske in kulturne organizacije.

Južno Ameriko si predstavljamo kot deželo diktatur. Vsem je še v spominu Peron s svojo božansko Evito. Po mestu je še mnogo napisov: »Peron vuelve« — Peron se vrne. V resnici je tu mnogo preveč svobode, ker ljudje niso zreli zanj. Tu se mi ni treba nič prijaviti, kje stanujem. Tu lahko odpreš trgovino ali obrt brez koncesije, kadarkoli in kjerkoli hočeš. Lahko propagiraš, kar hočeš, lahko stavkaš. Včeraj so po mestu kričali in letake delili pristaši kubanskega diktatorja Fidel Castra — nihče jih ni motil. Lahko obogatiš hitro, seveda znati moraš in ne smeš imeti krščanskih pojmov o pravici in poštenosti. Tu je dežela neomejenih možnosti, toda boriti se moraš z življenjem, da ne podležeš. Slovenci se uveljavljajo s pridnostjo in iznajdljivostjo, domačini pa z vsemi sredstvi, tudi s takimi, ki jih mi po krščanski vesti odklanjamo. Prav zato je Argentina tudi dežela bogastva in revščine. (Dalje prihodnjič)

Črnogorec napovedal vojno Turčiji

Pred mnogimi desetletji je v barskem pristanišču zapustil črnogorsko kopno devetnajstletni hribovec Ivo Andrijan Rolovič ali po domače Ivan Andrejevič. Bil je to lep mladenič, postaven, žarečih oči in črnih skodranih las. Pripovedovanja o ljudeh, ki so se iz tujih dežel vračali s skrinjami, polnimi zlatnikov, so ga zapeljala, da je zapustil revne Crmnice in se odpravil v svet.

No, ni ravno odšel na konec sveta. Ustavil se je kar v Carigradu in se zaposlil pri nekem francoskem podjetju. Toda kmalu se je seznanil z nekim uslužbencem ruskega poslaštva v Carigradu in le-ta ga je pregovoril, da se je kot vratar zaposlil pri ruski diplomatski misiji. In Ivan je sleklet svojo slikovito črnogorsko narodno nošo

in si nataknil uniformo, kakršno so nosili slugi po ruskih diplomatskih predstavništvi.

Ivo si je hitro pridobil zaupanje svojih predstojnikov in kmalu postal diplomatski kurir za balkanske dežele. Od svojega sorodnika Nika Roloviča, ki je dolga leta opravljala isto službo, je zvedel za vse dobre in slabe strani poklica ter za morebitne nevarnosti, tako da ni imel posebnih težav in se je že po nekaj mesecih uveljavil kot prizadeven in zanesljiv uslužbenec, pri katerem so ruske diplomatske listine povsem na varnem.

Konec leta 1894 pa so Iva premestili v notranjost Male Azije, v mesto Kanjido. Delal je pri konzulu Levickemu. Tudi nje-

mu se je mladi Črnogorec kmalu zelo priljubil. Ko je nekega dne leta 1895 moral Levicki na službeno potovanje v Carigrad, je tako Ivo Andrijan Rolovič ostal na konzulatu kot njegov zastopnik. Toda kaj, ko so dan po konzulovem odhodu iz Kanjide v mestu nastali nemiri, prava majhna vojna med Turki in Armenci, ki se je kaj hitro spremenila v pravi pokol armenskih prebivalcev. Podivjani Turki so pričeli ubijati mladoletnike in otroke, posiljevati ženske in dekleta ter pleniti in razbijati po četrti, v kateri so živeli Armenci. Med vladavino norega sultana Abdula Hamida so bili taki pokoli sicer na dnevnem redu, toda kljub temu so že tedaj menili, da je bil pogrom Armencev v Kanjidi eden najhujših.

Armenci so zapuščali svoje hiše v plamenih in v skupinah tekli k odrešilnim vratom ruskega poslaštva. Ivo jih je sicer odprl, toda ko je videl, da lahko v stavbo sprejme le manjši del nesrečnih Armencev, je potegnul sabljo in se pognal pred zasledovalce. V imenu ruske carstva je zahteval, da se Turki umaknejo in da končajo svoje krvavo divjanje.

Toda posredovanje je bilo brezuspešno. Turki niso odnehal. Pa se je domislil zdajnjega sredstva. Stekel je v konzulat in čez nekaj hipov razobesil rusko zastavo.

Po tedanjih običajih in dogovorih pa je izobešanje zastave pomenilo formalno vojno napoved Rusije Turčiji!

V mestu so se najprej začudili, potem pa prestrašili. Takoj so nehali s pogromom. Zavladala je panika. Nihče si ni želel vojne z močno Rusijo. Mestni valija je takoj poslal svojega častnika-ordonanca na ruski konzulat. Toda Ivo se ni hotel preveč pregovarjati. Postavil je ultimatus: takoj naj nehajo ubijati in pleniti Armence, v mestu mora takoj zavladati red in mir. Armencem pa morajo povrniti škodo.

Vest o »napovedi vojne« je bliskovito prišla v Carigrad in Petrograd. Vladi obeh carstev sta nemudoma zahtevali pojasnila od svojih diplomatskih predstavništev. Ko je konzul Levicki prihital v Kanjido, je ruska zastava še vedno plapolala na konzularnem posloju. Glavni krivec za »novo vojno« dveh carstev pa je mirno sedel pred zgradbo in kadil pipo. Prepričan je bil, da bratska Rusija Armencev ne bo pustila na cedilu in da bo res, če ne bo šlo drugače, napovedala vojno Turčiji.

Diplomatski incident so potem hitro izgladiili z obojestranskimi opravičili. Iva Andrijana Roloviča pa so kaznovali z ukorom zaradi »prekoračenja pooblastil«. Toda istočasno ga je ruska vlada tudi odlikovala z zlatim redom za hrabrost.

In, kar je najbolj neverjetno, še Turki so kasneje odlikovali Roloviča z zvezdo »medjidijae«.

Visoška kronika

53. Dr. Ivan Tavčar

In res se je Marks Wulffing na vse spomnil. Prav natančno je razložil, da neko noč, ko je luna sijala in ko je ležal v hlevu, ni mogel zaspati, ker se mu je ves čas dozdevalo, da v zraku nekaj brenči, nekaj kruli. Vstal je in pri lini na svislih pogledal proti jasnemu nebu. Kmalu je opazil tam gori štiri pike in da so te pike krulile. Potem so se spustile na višoko streho, potem so se ondi kakor lastovke igralo med sabo, nakar so tri odjezdile, ena pa se je spustila na domače dvorišče. Tam je skočila s prasete, ki je kar sam drlo v svinjak. Njo je natančno spoznal: bila je prav gotovo Agata Schwarzkoblerica — če bi je ne bil spoznal na drugem, spoznal jo je zanesljivo na rumenih lasih. — Ko se je pri Debeljankovih preja razdirala, ga je udarila Agata z roko. Pri tem udarcu je kar čutil, kako se mu je zanetil ogenj v levi nogi, in sicer v meči. Od tistokrat mu je tičala v levi nogi živa žerjavica in pretpel je muke, kakor bi mu kdo preobračal razbeljeno železo okrog piščali. Peklo in žgalo ga je, otekala pa mu noga ni, kar se mu je videlo nekaj prav čudnega, ker je vendar nemoogoče, da bi ne otekalo meso, če se bolečina pase v njem. O vsem tem ni pravil nikomur, ker bi mu nihče ne bil hotel verjeti, da ga kaj boli, ko se nič poznalo ni. Neko nedeljo v noči pa so bile bolečine

pregrozovite. Vstal je in z ostrim nožem zarezal globoko v mečo. Iz zareze pa se je zvalil robot kremen, dve igli in dva bodeča žreblija, kar je že itak predložil gospodom. Kri ni posebno tekla, kar se mu je zopet zdelo čudno.

Ljubljanski asesor je vzel v roke malo vrečico in jemal iz nje košček za koščkom. Govoril je: »Tu je kremen, tu sta igli, tu sta žreblija; vse je prepojeno s človeško krvjo, kar je gotovo dokaz, da je Marks Wulffing govoril resnico.«

Urša Prekova pa mu ni pritrčila. Obrnila se je k Neži Bergantovi ter jo glasno vprašala:

»Neža, ali si že videla človeka, ki bi bil tako lagal, kakor je lagal ta Jeremijev plašur?«

Točno je Urša odgovorila:

»Nikjer, nikoli!«

Marks se ni dal ugnati. Sklonil se je, odvezal je na levi nogi nogavico, odkril mečo in pokazal svetlo brazgotino, rekoč: »Tu je rana.«

Na sodnike je pogled na to rano močno vplival, zatorej so vprašali Agato, ali ima kaj pripomniti k Marksovi izpovedbi. Pa je le odgovorila, da ni res.

Glavar Mändl pa je izpregovoril:

»Tako, s pričami smo pri kraju! Hitreje je šlo, nego sem mislil. Kaj pa sedaj?«

Zopet se je moral prvi oglasiti stari Frueberger, ki je silil v ospredje in se delal imenitnega, da se mi je studil kakor garjev pes, če skače v človeka.

»Da pride sedaj izpraševanje s trpinčenjem, je čisto gotovo, ker se drugače o pošteni sodbi govoriti ne bi moglo! — tako je nergal ta Frueberger. — Če se malo podvizamo in če naš pomočnik tu za nami,« — tu se je stavec ogledal po frajmanu — »svoje delo opravi, kakor se spodobi, lahko še danes vse končamo v božjem imenu.«

»Malo slabotna se mi vidi,« se je oglašil v skrbeh črni iz Ljubljane, »mučenega izpraševanja bi ne mogla dolgo prenašati. Priljubim pa, da brez takega izpraševanja sodbe ni. Morda bi le kazalo, da prenesemo vse na jutri, da se grešnica čez noč nekoliko okrepeča?«

Silno je bil nezadovoljen gospod Frueberger. »Kaj, da bi izgubili celo današnje popoldne? To ne gre! Čemu smo asesorji? Če že danes nočemo malo zakuriti pod obtoženko, da se ji razgrejejo udje, imamo vendar druge pripomočke, katerih se bomo morali poslužiti. Slučaj je res težak — kakor vselej, če tiči hudič vmes. Naj se v božjem imenu preloži mučno izpraševanje na jutri, ali danes popoldne ne smemo ostati brez dela, ker smo vendar vestni sodniki! Če bi šlo po mojem, bi napravili kako poizkušnjo, recimo s šivanko. Po mojem prepričanju ne pojde brez igle,« je meketal kakor hripav oven. »Nadelprob, Nadelprob,«¹⁾ je zatulil parkrat ta ostudni stavec in oči so se mu napele pod čelom.

»Kaj je to?« je vprašala Rozala, žena mlajšega Fruebergerja, ki je tičala med

množico, Mihóla Schwaiffstrigkha, slonečega tik nje ob ograji.

Mihóla Schwaiffstrigkha je važno odgovoril:

»Stvar je ta, da jo slečejo, da ji vzamejo vso obleko — e, kaj ti bom prikrival — da jo slečejo do golega. Ker ima vsak človek znamenja na svojem telusu, ji bodo zabadali v ta znamenja iglo, da vidijo, ali je kaj krvi v nji ali ne.«

Ženstvo je kar otrpnilo in gotovo bi bilo prišlo do hrupa, da ni pričel govoriti gospodar glavar. Le-ta je izrekel mnenje, da poizkušnja z iglo ne spada na javen prostor in tudi ne gre, da bi otroke in mlajše ljudi puščali k takemu.

»Pojdimo na grad,« je menil Frueberger, »tam že dobimo primeren prostor.«

Morda bi se bili še prepirali, ker se mi je zdelo, da se je črni iz Ljubljane že tudi pripravljal, nekaj vmes zarenčati, kar je vstal proš Urh Falenič s svojega sedeža ter se približal sodnikom. V roki je nosil veliko in debelo zapečateno pismo. To pismo je položil na mizo, rekoč:

»Od presvetlega in previsokega gospoda škofa.«

¹⁾ »Nadelprobe« in »Wasserprobe« sta bila običajna prva pripomočka, s katerimi se je skušala v čarovniških procesih dognati krivda ali nedolžnost obdolženik. Zanj se sredstvo je bila natezalnica in drugo mučilno orodje.

(Dalje prihodnjič)

